

Nr 75.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar, m. m.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 13 april 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 250, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade, här nedan intagna förslag till

- 1) lag om enskilda vägar;
- 2) lag om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar;
- 3) lag om ändrad lydelse av 2 kap. 23 och 27 §§ lagen den 14 juni 1907 (nr 36 sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom;
- 4) lag om ändrad lydelse av 19 kap. 24 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; samt
- 5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 16 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Beträffande utredningen i ärendet och de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen framlagda lagförslagen, får utskottet hänvisa till vad propositionen därom innehåller.

Krav å mer eller mindre väsentliga ändringar av gällande lag den 29 juni 1926 om enskilda vägar hava vid olika tillfällen framställts i riksdagsmotioner, särskilt åren 1932—1934. I skrivelse den 13 maj 1932, nr 218, begärde riksdagen med anledning av motionsvis väckt yrkande om sådan ändring av lagen, att ägaren av varje slags fastighet skulle svara för vägbyggnadsskyldigheten, utredning och förslag rörande i vad mån och på vad sätt en modifikation i gällande lagbestämmelse om vägbyggnadsskyldigheten beträffande enskilda vägar med avseende å publik egendom borde vidtagas för vinnande av det i motionen avsedda syftet. Sedan yttranden häröver inhämtats från kammarkollegium, domänstyrelsen och länsstyrelserna i Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län, överlämnades utredningsuppdraget till sakkunniga inom jordbruksdepartementet, den s. k. kronojordsutredningen, som därefter den 12 januari 1935 avgivit utlåtande och förslag i ämnet.

Emellertid hade vid sistnämnda tidpunkt frågan om en mer ingående revision av lagen blivit aktuell, i det att riksdagen i skrivelse den 30 maj 1934, nr 289, under hänvisning till jordbruksutskottets utlåtande samma år, nr 88, anhållit om utredning och förslag rörande reformerad lagstiftning om enskilda

vägar. Det huvudsakliga innehållet i jordbruksutskottets nyssnämnda utlåtande kan återgivas sålunda: Lagen hade i flera hänseenden visat sig mindre väl anpassad efter förhållandena i tätt bebyggda samhällen. Därstädes hade vägarna förutom karaktären av utfartsleder även att förmedla förbindelsen mellan samhällets olika delar, och det låte sig därför icke lika lätt som ifråga om en utfartsväg för ett fåtal jordbruksfastigheter å landsbygden beräkna, i vilken omfattning de särskilda fastigheterna komme att begagna sig av vägen. Vid ett flertal förrättningar inom samhällen hade därför, i brist på någon med lagens avfattning bättre överensstämmande grund, fastigheternas taxeringsvärden tagits till norm för kostnadsfördelningen. Det syntes dock tveksamt, i vad mån ett sådant förfaringssätt lagligen kunde användas, om samhället genomkorsades av allmän väg. Medan förhållandena på landsbygden vanligen vore så stabila att vad som en gång fastställts beträffande nyttan av en väg för olika fastigheter även förbleve tillämpligt under en längre tid, försigginge däremot inom ett samhälle, som befunde sig i utveckling, oupphörliga förändringar genom att obebyggda områden, för vilka vägar vore av ringa eller ingen nytta, bebyggdes och därigenom finge behov av väg. Alla dessa förändringar föranledde ofta återkommande behov av jämkningar i vägstofördelningen men en helt ny vägförrättning måste dock i regel anses onödig och alltför kostsam. En utredning i syfte att göra lagstiftningen bättre anpassad för de tättbebyggda samhällena vore därför påkallad. Huruvida olägenheterna lämpligen kunde övervinnas genom att andra grunder för den rättsliga regleringen av väghållningsskyldighetens fördelning uppställdes för de tättbebyggda samhällena än för landsbygden eller om andra utvägar borde anlitas, kunde först genom utredningen bliva klarlagt. Vid utredningen borde även beaktas önskemålet om ett visst inflytande för länsstyrelse eller annan myndighet vid tillkomsten av enskilda vägar i samhällen, så att hänsyn toges till den framtida bebyggelsen och fastighetsbildningen samt möjligheten att framdeles få därtill lämpade vägar intagna till allmänt underhåll. Vad den egentliga landsbygden beträffade hade visserligen vid lagens tillämpning icke yppat sig så stora olägenheter som beträffande de tättbebyggda samhällena, men om en utredning i allt fall komme till stånd, borde denna omfatta lagstiftningen i dess helhet. Vid den allsidiga utredning, som utskottet sålunda förordade, borde uppmärksamhet ägnas frågan om tillkomsten och underhållet av sådana enskilda vägar, som allmänneligen befores, ävensom åt önskemålet om klarare och fullständigare bestämmelser angående vägförrättningar och de därvid bildade samfälligheterna, särskilt med avseende å dessas rättssubjektivitet och ekonomiska förhållanden. Slutligen borde övervägas, huruvida icke domstolsförfarandet vid förrättnings överklagande kunde förenklas och rationaliseras eller möjligen ersättas genom ett administrativt förfarande.

För att inom kommunikationsdepartementet biträda med bland annat den sålunda av 1934 års riksdag begärda utredningen tillkallades jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1935 fem sakkunniga, de s. k. 1935 års vägsakkunniga, nämligen landshövdingen B. Eriksson, ordförande, numera generaldirektören N. Bolinder, vice talmannen i riksdagens andra kammare numera landshövdingen O. Jeppsson, dåvarande ledamoten i riksdagens första kam-

mare civilingenjören A. Nylander i Borås samt ledamoten av sistnämnda kammare lantbrukaren L. Tjällgren i Multrå. Såsom sekreterare hos de sakkunniga i nu ifrågavarande ärende har tjänstgjort hovrättsrådet G. Quensel.

Förenämnda, av kronojordsutredningen avgivna förslag med därtill hörande handlingar har överlämnats till de sakkunniga för att den i förslaget avsedda speciella frågan skulle vinna sin lösning i samband med den mer allmänna revisionen av väglagens bestämmelser.

Till de sakkunniga har ock överlämnats ett av 1929 års vägsakkunniga — med anledning av dem genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1930 lämnat uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om reglering av rätten att med automobil befara enskild väg — den 8 februari 1933 avgivet betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg, jämte däröver inhämtade yttranden.

1935 års vägsakkunniga hava den 11 augusti 1938 avgivit betänkande med förslag till lag om enskilda vägar jämte förslag till vissa följdförfattningar, nämligen lag om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 23 och 27 §§ lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom, lag om ändrad lydelse av 19 kap. 24 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet samt lag om ändrad lydelse av 5 kap. 16 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad (statens off. utredn. 1938: 23).

Över de sakkunnigas ifrågavarande förslag hava infordrade utlåtanden avgivits av kammarkollegium, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska järnvägsföreningen och svenska vägstyrelsernas förbund. Vad angår viss fråga, nämligen av de sakkunniga föreslagen överflyttning av vägmål från allmän underrätt till ägodelningsrätt, hava utlåtanden inhämtats jämväl från rikets hovrätter och processlagberedningen. Lantmäteristyrelsen har tillika överlämnat yttranden från överlantmätarna i samtliga län. Till domänstyrelsens utlåtande hava fogats yttranden från överjägmästarna och ett flertal jägmästare. Överståthållarämbetet har till sitt utlåtande fogat yttranden från Stockholms stads fastighets- och gatunämnder. Länsstyrelsernas utlåtanden åtföljas i de flesta fall av yttranden från länsarkitekt eller vägingenjör eller bådadera samt i några fall jämväl av yttranden från vägstyrelser eller enskilda personer. Till Svea hovrätts utlåtande hava fogats yttranden från vissa häradshövdingar. Beträffande innehållet i utlåtandena hänvisas till propositionen.

De sakkunniga hava haft i uppdrag att verkställa utredning och numera avgivit förslag även beträffande spörsmålen om intagning av enskild väg till allmänt underhåll och om bidrag av allmänna medel till byggande och underhåll av enskilda vägar, vilka spörsmål väl äro av viss betydelse i förevarande sammanhang men dock, åtminstone med den ståndpunkt, som i propositionen intages, väsentligen falla utom ramen för nu ifrågavarande ärende.

Utskottet skall här till en början i korthet beröra de principer, på vilka lagförslaget är grundat, och de väsentligaste nyheterna i detsamma.

Liksom gällande lag om enskilda vägar står förslaget i överensstämmelse med den uppfattning att lagstiftningen på förevarande område skall hava till uppgift i första hand att giva regler för en rättvis lösning av privata intressekonflikter rörande enskilda vägar och att genom dessa regler tillika söka främja tillkomsten och vidmakthållandet av dylika vägar, i den mån de därmed förbundna enskilda intressena äro tillräckligt beaktansvärda från det allmännas synpunkt. I senare hänseendet kommer främst i betraktande det för folkförsörjningen viktiga intresset att fastigheterna måtte kunna utnyttjas på lämpligt sätt för utvinnande av naturprodukter eller såsom tomtplatser för bostadsändamål eller för industriella och andra för näringslivet nyttiga inrättningar. Att i väglagen uttömmande reglera rättsförhållandena angående enskilda vägar åsyftas icke, utan vissa spörsmål rörande dem hava ansetts ur systematisk synpunkt lämpligen kunna, liksom hittills skett, behandlas i annat sammanhang. Så är fallet med ej blott rent administrativa påbud, såsom politiföreskrifter i trafiksäkerhetens intresse, utan även sådana civilrättsliga bestämmelser om enskild väg, vilka påkallas av särskilda förhållanden och tillika till sitt innehåll åtminstone i vissa hänseenden nära ansluta till speciella, för dessa förhållanden gällande regler, exempelvis inom fastighetsbildningslagstiftningen, vattenlagen och gruvlagen. I visst samband därmed står att väglagens territoriella tillämplighetsområde enligt förslaget alltjämt i princip skall vara begränsat sålunda att stadsplanlagda områden av städer och samhällen undantagas. Frågan om den särskilda övervakning från myndighets sida eller den verkliga inskränkning i rätten att tillgodose det enskilda väginteresset, som möjligen påkallas till förekommande av fara och olägenhet, då enskild väg berör vissa andra trafikleder, vattendrag, elektriska ledningar m. m., lämnas, såsom väsentligen tillhörande andra rättsområden, här i allmänhet å sido. Spörsmålet i vad mån envar må begagna enskild väg eller färdas över andra enskilda markområden, vilket spörsmål ju icke avser verkliga, envar tillkommande rättigheter till väg eller däremot svarande skyldigheter för vägens eller markens ägare, har ansetts icke tillhöra väglagstiftningen; men som spörsmålet i viss mån är av grundläggande betydelse för densamma och icke i alla avseenden otvetydigt reglerats i den skrivna lagen, hava såväl 1935 års vägsakkunniga som departementschefen uttalat sig om den gällande rättens innehåll i detta hänseende. Deras mening härutinnan, vilken utskottet delar, innebär att där fråga ej är om sådana markområden, som avses i 24 kap. 11 § strafflagen, gångtrafik och därmed jämförliga färd sätt, särskilt vanlig cykelåkning, äro lovliga — vederbörande rättsägare dock obetaget att faktiskt omöjliggöra trafiken t. ex. genom stängsel, som icke utan skadegörelse kan öppnas eller kringgås — medan däremot trafik med motorfordon, hästskjutsar och över huvud taget sådan trafik, som medför fara för skada eller avsevärd olägenhet av annat slag, kan av vederbörande fastighetsägare eller väghållare med laga verkan förbjudas, t. ex. genom anslag, så att den, som med vetskap om ett dylikt förbud överträder detsamma, ej blott blir skyldig ersätta uppkommen skada utan även drabbas av straffansvar, såframt ej nöd eller viss därmed jämförlig situation föreligger.

Den ur principiell och praktisk synpunkt viktigaste fråga, som möter vid nu förevarande översyn av den enskilda väglagstiftningen, lärer vara spörsmålet i vilken omfattning och på vad sätt de till det enskilda vägnätet knutna allmänna intressena skola tillgodoses. I den gällande väglagen har så skett huvudsakligen endast i fall, då dessa intressen förmedlas av privata sådana, och i den form att för främjande av vägnätets utveckling vissa tvångsrätter ställts till enskilda väginträsenters förfogande. Frågan gäller nu närmast, huruvida icke, med viss utvidgning av det nyss angivna syftet med väglagstiftningen, de allmänna intressena böra tillgodoses genom regler, som inskränka de enskilda intressenternas fria bestämmanderätt. I den riksdagskrivelse, som föranledde den nu verkställda utredningen, framhölls ju ock såsom ett önskemål att vid tillkomsten av enskilda vägar i samhällen visst inflytande bereddnes länsstyrelse eller annan myndighet, och påpekades att uppmärksamhet borde ägnas frågan om allmänneligen befarna enskilda vägar. Utredningen synes ock giva vid handen att beträffande dessa två typer av enskilda vägar, eller alltså vägar i tätbebyggda orter och allmänneligen befarna vägar, ett inskridande från det allmännas sida ej sällan är av behovet påkallat. Men därmed är icke sagt, att möjlighet härtill bör beredas genom tvångsregler i den enskilda väglagen. Till en början måste beaktas att spörsmålet har även en ekonomisk sida. Den gällande väglagen bygger på den s. k. intresseprincipen, vilken med utgångspunkt från antagandet att varje enskild väg är av betydelse huvudsakligen för en bestämbar någorlunda begränsad grupp av intressenter — ägare och brukare av vissa fastigheter och därmed jämställda slag av egendom — innebär att väghållningen bör bekostas endast av dem, så att då bidrag av allmänna medel i vissa fall utgå, dessa icke äro påbjudna i lagen utan äga karaktär av frivilligt understöd åt enskild men allmännyttig verksamhet. Och låt vara att man icke behöver, på sätt hittills skett, för denna principis upprätthållande tillerkänna de enskilda intressenterna en obegränsad rätt att fritt bestämma om väghållningen, så måste dock, såsom under utredningen framhållits, tillbörlig hänsyn till rättvisa och billighet medföra att, där det enskilda och det allmänna intresset av en väg komma i skarpare motsatsförhållande till varandra, det förra ej ensidigt tillgodoses på det senares bekostnad och således icke å de närmaste väginträsenterna läggas alltför betungande skyldigheter, med mindre i lagen tillförsäkras dem rätt till gottgörelse av allmänna medel. Ett sådant motsatsförhållande föreligger otvivelaktigt i regel då fråga är om allmänneligen befarna enskilda vägar. Man kan här ej rimligen fordra av enskilda väghållare att de på egen bekostnad skola tillgodose det allmänna intresset, som i detta fall går ut på främjande av allmän samfärdsel genom vägarnas öppethållande för allmän trafik samt anläggning och underhåll i ett för dylik trafik lämpligt skick. Skall man emellertid i fråga om viss kategori av vägar genom lagstiftning ej blott inskränka de enskildas bestämmanderätt utan även helt eller delvis överflytta väghållningstungan å det allmänna, vare sig stat eller kommun, torde vägar, vilka väl då skulle utan vidare stå öppna för allmän trafik, i själva verket förlora de kännetecken, som skilja dem från allmänna vägar, och sålunda

problemet komma att falla inom den allmänna väglagstiftningen. Av denna orsak kan visserligen icke den nu antydda utvägen här lämnas obeaktad, men särskilt av statsfinansiella hänsyn kan det enligt utskottets mening icke förordas någon eftergift av det för en vägs förvandling till landsväg uppställda villkoret att vägen skall vara nödig för allmänna samfärdseln; och beträffande möjligheten att inrätta ett i rättsligt avseende nytt slag av vägar, vilka skulle hållas av vägdistriktet enligt särskilda regler, eller helt eller delvis av andra kommuner eller av municipalsamhällen, får utskottet hänvisa till vad de vägsakkunniga och departementschefen anfört mot en dylik lösning av problemet.

I fråga om de allmänneligen befarna vägarna föreslår Kungl. Maj:t i likhet med de sakkunniga i stället en lösning helt vid sidan av väglagstiftningen, nämligen genom fakultativa statsbidrag och såsom villkor för deras erhållande avtalsmässigt åtagen skyldighet att i lämpligt skick tillhandahålla vägen för allmän trafik. Man har, säkerligen med fog, räknat med att dylika godvilliga uppgörelser skola kunna bringas till stånd i tillräcklig omfattning och att metoden skall ställa sig betydligt mindre dyrbar för det allmänna än om vägarna i en eller annan form förvandlades till allmänna vägar. Med denna ståndpunkt har frågan om de allmänneligen befarna vägarnas särställning sålunda icke fått något uttryck i lagförslaget utan dessa enligt förslaget i civilrättsligt hänseende jämsätts med vanliga enskilda vägar.

Beträffande de enskilda vägarna i en tätbebyggd ort möta icke enahanda betänkligheter mot en tvångsreglering i väglagstiftningen. Vål kunna naturligtvis även i sådan ort förekomma allmänneligen befarna vägar, och föreligger då behov av att deras öppethållande för allmän trafik tillförsäkras det allmänna eller skulle denna trafik orsaka sådan ökning av väghållningsbördan, att de enskilda väghållarna böra njuta bidrag av allmänna medel, blir det ovan sagda tillämpligt. Men det speciella allmänna intresse, som här är i fråga, är icke närmast den allmänna samfärdseln utan går ut på att samhällsbildningen redan från sin första början måtte ledas i sund riktning och det för den framtida fastighetsindelningen och bebyggelsen så betydelsefulla vägnätet därför planläggas, utbyggas och underhållas på lämpligt sätt. Detta intresse kan tydligen anses i hög grad tillkomma även de särskilda fastigheterna i orten, oaktat man i förevarande fall, liksom i fråga om de spörsmål, som regleras genom lagstiftningen om stadsplaner, byggnadsplaner och avstyckningsplaner m. m., icke utan äventyr kan åt enskilda helt överlåta initiativet och bestämmanderätten i övrigt. En tvångsreglering har därför ansetts här kunna genomföras utan att principen att fastigheterna skola bära väghållningsbördan behöver rubbas. Å andra sidan har man tänkt sig att fakultativa statsbidrag skulle kunna utgå, även om vägarna ej äro allmänneligen befarna, och att stundom vederbörande kommun eller municipalsamhälle, varest den tätbebyggda orten är belägen, finner med sitt intresse förenligt att understödja eller övertaga väghållningen, på sätt redan nu i viss omfattning sker. Mot att i lagstiftningen ålägga kommuner eller municipalsamhällen skyldighet härutinnan hava anförts enligt

utskottets mening övertygande skäl, beträffande vilka må hänvisas till betänkandet och propositionen. Emellertid ligger nära till hands att ifrågasätta, huruvida icke den komplettering, som gällande rätt tarvar i förevarande hänseende, borde verkställas i stadsplanelagen och icke i väglagen. Utskottet finner dock denna fråga böra besvaras nekande; om intresseprincipen skall upprätthållas, komma de nya bestämmelser, som äro behöfliga, att till största delen avse för väglagstiftningen typiska men för gällande stadsplanelagstiftning tämligen främmande ämnen.

Icke endast ur synpunkten av det allmännas inflytande utan även då fråga är om den materiellrättsliga regeln om väghållningsbördans fördelning mellan enskilda väghållare samt om den ordning, i vilken prövningen skall ske, intaga vägarna i tätbebyggda orter en särställning i förhållande till övriga enskilda vägar. Utskottet erinrar om att i förenämnda riksdagsskrivelse framhölls att gällande regler härutinnan, vilka anpassats efter förhållandena på vanlig landsbygd, medförde vissa betydande olägenheter beträffande vägar i samhällen, med hänsyn till svårigheten att beräkna, i vilken omfattning de särskilda fastigheterna därstädes komma att begagna sig av vägarna, och till de oupphörliga förändringar, som i ett under utveckling varande samhälle försiggå med avseende å bebyggelsen. Även i nu förevarande hänseenden har utredningen bekräftat att beträffande de tätbebyggda orterna tarvas speciella regler icke endast på grund av behovet av mer lättillämpade bestämmelser utan, vad angår fördelningsnormen, jämväl av principiella skäl, särskilt som i nu avsedda fall trafikintensiteten ofta mindre än eljest utgör en tillförlitlig mätare av nyttan av vägarna samt större hänsyn bör tagas till fastigheternas ekonomiska bärkraft.

De huvudlinjer, efter vilka de beträffande tätbebyggda orter föreliggande särskilda vägproblemen i lagförslaget fått sin lösning, äro följande:

Det skall tillkomma länsstyrelsen att, där densamma finner en uppkommen eller snart förestående tätare bebyggelse det påkalla, efter samråd med kommunala institutioner, bland andra byggnadsnämnd, där sådan finnes, och med vederbörande fastigheters ägare och innehavare, förordna att alla fastigheter i orten, vars geografiska område av länsstyrelsen närmare bestämmes, skola utgöra en enda vägsamfällighet för väghållning av de enskilda vägar, som anses behöfliga för orten, betraktad såsom en helhet, och ej endast för en obetydlig del av densamma. Under länsstyrelsens ledning konstitueras vägsamfälligheten, vilken till skillnad från vanliga sådana benämnas vägförening. På länsstyrelsens föranstaltande upprättas — eventuellt genom därtill av länsstyrelsen förordnad sakkunnig person — förslag rörande de vägar, som skola av föreningen övertagas till underhåll eller anläggas och underhållas av densamma, varefter länsstyrelsen granskar förslaget och låter företaga erforderliga besiktningar och andra utredningar samt efter överläggning med föreningsmedlemmarna och kommunala institutioner fastställer, vilka befintliga eller tilltänkta vägar föreningen skall hålla, samt meddelar närmare bestämmelser om väghållningen. Anstånd med byggandet eller övertagandet av vissa av dessa vägar må länsstyrelsen bevilja.

Befintlig väg må, ehuru den ej är lämplig för den framtida bebyggelsen, tills vidare upptagas bland föreningens vägar, där vägen ännu länge kan med fördel bibehållas. Ändring i vad som bestämts angående vägarna äger länsstyrelsen vid behov vidtaga när som helst efter vederbörlig utredning. Länsstyrelsen tillsätter en av ledamöterna i föreningens styrelse och äger, där sådant är nödigt för tillgodoseende av det allmänna intresset av en sund utveckling av ortsförhållandena och i vissa fall även på begäran av enskild till förhindrande av kränkning av hans rätt, med verksamma medel tillhålla föreningen att fullgöra sin väghållningsskyldighet. Normen för väghållningsbördans fördelning mellan föreningens medlemmar är i regel taxeringsvärdena. Möjlighet hålles emellertid öppen för länsstyrelsen att, om i särskilt fall annan automatiskt verkande norm skulle finnas lämpligare, efter de väghållningsskyldigas hörande bestämma att den senare normen skall träda i taxeringsvärdenas ställe. De särbestämmelser, som beträffande viss eller vissa väghållningsskyldiga fastigheters andelar understundom kunna finnas erforderliga, meddelar länsstyrelsen efter ansökning av fastigheten eller föreningen. Rätt att nyttja föreningens vägar skall tillkomma varje i föreningen ingående egendom men medges icke utan vidare allmänheten. En utom föreningen stående fastighet, för vilken upplåtes rätt att begagna någon föreningens väg, är pliktig att erlagga vägavgift till föreningen. För dylik upplåtelse av vägrätt för utomstående fastighet uppställas i övrigt blott villkoret att vägen är till nytta för fastigheten. Vad beträffar tillämpningen av de allmänna reglerna om vägrätt, då fråga är om att förklara väg skola anläggas eller övertagas av föreningen, har man med hänsyn till det allmänna intresse, som här gör sig gällande, icke uprätthållit kravet, att vägen skall vara av synnerlig vikt för någon särskild av de i föreningen ingående fastigheterna eller för deras totalitet, utan överlätit åt länsstyrelsen att mera fritt bedöma ortens behov av vägen. Men från fordringen, att vägrättsupplåtelse ej må tillskynda den tjänande fastigheten märkligt men, dispenserar icke i annat fall än då vägen är av synnerlig vikt för orten. Då rätt till anläggning av väg eller till begagnande av befintlig väg upplåtes för föreningen och av denna tages i anspråk, skall föreningen gälda ersättning för markupplåtelse och annat intrång, i den mån ej häremot kan kvittas nytta, som föreningens ifrågavarande väghållning medför för de till ersättning berättigade. Den utjämning mellan olika fastigheter i orten, som stundom kan finnas påkallad av att desamma i olika grad färdigbyggt sina vägar, kan ske genom att länsstyrelsen tills vidare antingen förordnar om bildande av vägförening endast inom en del av området eller åsätter vissa fastigheter eller grupper av sådana särskilda andelstal eller ålägger fastighet, från vilken exploatering pågår, skyldighet att bära särskilt hög andel av kostnaderna för vissa vägbyggnadsföretag. Tvister om vägrättsupplåtelse för utomstående och om intrångsersättningar och vägavgifter skola slitas av ägodelningsrätt. För utredningar och undersökningar för de på länsstyrelserna ankommande uppgifterna må anlitas sakkunnigt biträde. Kostnaderna härför skola bäras av vägföreningen, i den mån ej enskild sökande finnes böra gälda av hans ansökning föranledd dylik kostnad.

I övrigt innehåller förslaget, som beträffande vanliga enskilda vägar i huvudsak kvarstår på den gällande rättens grund, dock i åtskilliga hänseenden mer eller mindre avsevärda nyheter, bland vilka de viktigaste kunna anges sålunda:

Privata underhållsavtal skola icke vidare kunna genom intagning i dom-bok eller dylikt erhålla speciella rättsverkningar, men å andra sidan skola privata avtal i vägfrågor under vissa betingelser, även om blott en av kontrahenterna så önskar, kunna fastställas vid förrättning och därmed bekomma samma verkan som eljest ett förrättningsutlåtande.

Sakägarnas dispositionsfrihet vid förrättning begränsas, så att för fastighet rent skadlig överenskommelse ej får godkännas.

Vägsamfällighet respektive vägförening skall i regel njuta tyst pant- och förmånsrätt framför inteckning i fastigheterna för sina fordringar å förfallna bidragsbelopp.

Det personliga ansvaret för fullgörande av fastighet åvilande skyldigheter enligt väglagen lägges i regel å fastighetens ägare även där fråga är om publik jord eller vägunderhåll för utarrenderad fastighet; dock upptagas vissa undantag från denna regel och föreslås tillika i arrendelagen sådan ändring att arrendatorn vid vanligt jordbruksarrende, där annat ej avtalats, gentemot jordägaren svarar för vägunderhållet.

Vägintressentbegreppet utvidgas i någon mån, särskilt så att byggnad å ofri grund, även om den ej användes för industri, kan likställas med fastighet; större frihet medges att pröva efter omständigheterna i det särskilda fallet.

Vägrätt medges under i övrigt vanliga betingelser även där vägbehovet avser blott gång- och cykeltrafik eller är av tillfällig natur.

I visst samband härmed och med utvidgningen av intressentbegreppet står att förslaget upptar en ny form av bidragsplikt att i vissa fall kunna väljas i stället för verklig väghållningsskyldighet, nämligen ett slags vägavgift, beräknad efter den slitning av vägbanan, som vederbörandes egen trafik förorsakar, och utgående med fixa årliga belopp. Denna ersättningsskyldighet skall ej medföra rätt för den bidragspliktige att påfordra väghållningsprestationer från andra intressenters sida eller att deltaga i förvaltningen av vägen.

Retroaktiv bidragsskyldighet skall i vissa fall kunna åläggas i form av skyldighet för nytillkommande intressent att ersätta skälig del av värdet av redan verkställt vägbyggnadsarbete eller att övertaga skälig andel i vägsamfällighets gäld.

Vägsamfällighets organisation göres fastare och dess karaktär av juridisk person utmärkes tydligt; regler meddelas om gäldsförhållanden, och systemet med hänvisning till annan lag har frångåtts.

Även reglerna om vägförrättning äro fullständigare; sakägarnas rätt att inverka på länsstyrelsens val av förrättningsman är snävare begränsad.

Överprövningen av förrättningsresultatet skall i händelse av missnöje ske vid ägodelningsrätten, där målet anhängiggöres genom besvär; förfarandet i målet följer i övrigt reglerna för skiftes mål.

Verkställighet av icke lagakraftägande dom medges i viss utsträckning.

Det för utkrävande av fastställd skyldighet att underhålla vägloft anvisade förfarandet har i viss mån förenklats, de särskilda befogenheterna hava emellertid förbehållits ojävig tillsyningsman, och möjlighet för enskild vägloftshavare att få tillsyningsman tillsatt har utvidgats till att gälla alla fall.

Särskilda regler meddelas för fall då enskild väg skall byggas så att den korsar vissa andra trafikleder (allmän väg, järnväg m. fl.).

Möjlighet har införts att genom förrättning få till stånd begränsning av rätten att hålla grind å enskild väg.

Rätt skall kunna upplåtas att borthugga eller kvista träd och buskar och att uppsätta snöskärmar.

Utskottet finner i huvudsak de sålunda föreslagna ändringarna i den gällande lagen väl motiverade. Granskningen av de särskilda paragraferna har emellertid föranlett utskottet till följande uttalanden:

Då i 6 § i lagförslaget stadgas, att under vissa betingelser mark, som åtgår till väg, skall upplåtas från fastighet, avses upplåtelse av rätt att å denna mark bygga, vidmakthålla och begagna väg eller alltså ett legalt servitut. Om någon överflyttning av äganderätten till marken är således i denna paragraf icke fråga. Detta förhållande, som i lagtexten ej kommit till fullt så otvetydigt uttryck som i 87 § beträffande ett motsvarande fall, har utskottet velat betona. Någon förtydligande ändring av formuleringen, vilken är densamma som i 2 § i den gällande lagen, torde emellertid näppe- ligen vara av behovet påkallad.

Beträffande vinterväghållningsskyldighet möter säkerligen stor svårighet att på förhand rättvist uppdelna väg i lotter, särskilt som snöns olika anhopning på skilda platser kan växla på ett oberäkneligt sätt. Gemensamhets- systemets företräden framför vägloftssystemet torde därför i fråga om vinter- väghållningen göra sig starkt gällande. Ofta torde det kunna vara lämpligt att arbetet utföres av ploglag, sammansatta av vägintrössenter. Bestäm- melserna i 12 § möjliggöra att en dylik metod vid vägförrättning föreskrives, då ju de båda nämnda systemen kunna kombineras så att vägen med avseende å vinterväghållningen delas i lotter mellan olika grupper av intrössenter. Att märka är emellertid att ploglagsindelningar och de ändringar i reg- leringen, som de skiftande förhållandena kunna påkalla, mången gång torde bäst åstadkommas genom att vid förrättningen föreskrives gemensamhets- system och vägsamfällighetens styrelse sedermera genom avtal uppdrager åt skilda grupper av samfällighetens medlemmar att mot betalning verk- ställa olika delar av den på samfälligheten ankommande vinterväghåll- ningen.

De nya stadgandena i 13 § om rätt att röja vegetation eller uppsätta snöskärmar, torde vara väl behöfliga och i huvudsak lämpligt avvägda. Men den för fall då sakägarna ej äro ense föreslagna regeln, att ersättningen för rätt av dylikt slag alltid skall erläggas med ett engångsbelopp, synes icke fullt tillfredsställande. Fördelarna av en dylik metod att bestämma gott- görelse för tvångsrätter enligt väglagen torde visserligen, då det gäller in- trång av mer betydande och konstant natur, överväga de olägenheter, som

äro förenade med metoden. Men behovet att uppsätta snöskärmar kan av anledningar, som icke låta sig på förhand beräkna, vara mycket växlande, så att en upplåten rättighet härutinnan kanske under lång följd av år icke alls eller blott till ringa del tages i anspråk, liksom ock storleken av intrånget kan av andra skäl i hög grad variera. En för alla eventualiteter beräknad engångsersättning måste därför lätteligen kunna komma att visa sig oskäligen. Och medan de mer betydande servituten kunna antagas åtminstone i någon mån minska den tjänande fastighetens värde, så att ersättning omedelbart bör utgå, lär intrång av nu förevarande art knappast inverka på de villkor fastighetsägaren kan betinga sig vid framtida försäljning eller utarrendering av egendomen, vadan det ofta kan vara skäligt att gottgörelsen för det intrång, som sker vid varje särskilt tillfälle, då servitutsrätten begagnas, erlägges till dåvarande ägare eller innehavare av fastigheten. Vad nu sagts om rätt att uppsätta snöskärmar torde i viss mån gälla även beträffande röjningsrätt. Det skulle visserligen kunna anföras, att eftersom spörsmål om rättigheter enligt 13 § kunna väckas vid särskild förrättning för detta ändamål, dylikt förfarande kunde påkallas vid de olika tidpunkter, då behov att uppsätta snöskärmar eller verkställa röjning blir aktuellt, och avgörandet ske blott för kortare tid i sänder, varigenom viss motsvarighet skulle uppkomma till liknande frågors prövning av vägnämnd enligt lagen om allmänna vägar. Men även om förrättningsförfarandet icke behövde bliva mera, utan kanske tvärtom bleve mindre omständligt och kostsamt än proceduren enligt sistnämnda lag, synes dock den antydda lösningen vanligen innebära en onödigt vidlyftig apparat i förevarande fall. Med enklare medel kan ett i huvudsak tillfredsställande resultat uppnås genom att medgiva förrättningsmannen att mera fritt bestämma sättet för ersättningens beräkning och ordningen för dess erläggande. Han kan då t. ex. föreskriva att gottgörelsen skall utgå med visst årligt belopp endast de år rättigheten begagnas, och den årliga avgiften kan fastställas till olika belopp för olika förutsedda möjligheter.

Beträffande ersättning för rätt att taga väghållningsämnen lär däremot den närmare reglering, som förslaget innehåller, i stort sett vara lämplig. Endast såtillvida har utskottet i detta avseende något att erinra, att för fall då rättigheten icke erhåller exklusiv karaktär utan det skall stå områdets ägare fritt att själv i obegränsad eller viss omfattning utnyttja fyndigheten, det icke synes behöva i lagen föreskrivas att ens någon del av ersättningen alltid skall utgå på en gång.

Verkställas de ändringar i 13 §, vilka utskottet här förordat, torde därav föränledas viss redaktionell ändring i 33 § och till den i 44 § andra stycket upptagna regeln böra fogas en motsvarande regel för fall, då ersättning enligt 13 § bestämts att utgå med visst årligt belopp. Sistnämnda ändring torde lämpligen kunna genomföras så, att de båda reglerna samarbetas till en och formuleras i överensstämmelse med sista satsen i 89 § första stycket.

Vidkommande spörsmålet om vilken kompetens, som bör krävas hos den, som må förordnas till förrättningsman, vill utskottet betona vikten av att länsstyrelsen företager en verklig prövning med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, och tillika framhålla, att mången gång förrättningen kan

vara av den enkla beskaffenhet, att varken lantmätares eller vägtekniķers speciella kvalifikationer tarvas.

I lagförslaget har vid sidan av andra kungörelseformer även kyrkokungörelse bibehållits i vissa fall. Dess effektivitet är ju numera tämligen ringa, och frågan om dess utbytande i olika lagar och författningar mot annan metod står därför på dagordningen. Intill dess denna fråga erhållit sin lösning i ett större sammanhang, torde dock icke något böra anmärkas mot förslaget i nu förevarande del.

Det i 25 § sista stycket, 41 § och 87 § sista stycket förekommande uttrycket att väg »korsar» allmän väg eller vissa andra angivna trafikleder avser enligt uttalande av departementschefen, även det fall, att den enskilda vägen ansluter till (utmynnar i) allmän väg. Som emellertid vissa av de över de sakkunnigas förslag hörda myndigheterna synas hava missförstått uttryckets innebörd, torde ett förtydligande icke kunna anses obehövt. Även då den enskilda vägen framdrages till någon av övriga av de här avsedda trafiklederna utan att fortsätta på andra sidan om densamma, såsom t. ex. då vägen ansluter till lastkaj vid järnväg eller kanal, torde bestämmelsen i 25 § sista stycket och, därest särskilda anordningar vid anslutningsstället tarvas, även 41 § och 87 § sista stycket böra äga tillämpning.

Vad angår bestämmelserna i 48 § om tillsyningsman och i 49 § om synemän må framhållas önskvärdheten av att icke utan tvingande skäl utses sådana personer, som äro bosatta avlägset från den ort, där vägen är belägen. Ett stadgande av dylikt innehåll har i lagförslaget upptagits i fråga om gode män vid vägförrättning men saknas i nu förevarande paragrafer. Som emellertid i sakens natur torde ligga att det nämnda önskemålet skall beaktas, synes ett uttryckligt påpekande i lagtexten icke kunna anses erforderligt.

Den frihet, som 71 § medger länsstyrelse att efter omständigheterna i varje särskilt fall pröva, huruvida beträffande område av där angiven karaktär tillämpning av 3 kapitlets regler är av behovet påkallad, torde visserligen icke böra genom lagbud inskränkas, men det förtjänar måhända framhållas att, om i visst fall en stad, ett municipalsamhälle eller annan dylik kommunal bildning, inom vars gränser området är beläget, redan övertagit eller önskar omhänderhava och bekosta väghållningen samt ur synpunkten av de allmänna intressen, länsstyrelsen enligt 3 kap. har att bevaka, icke kan riktas anmärkning mot det sätt, på vilket väghållningen utföres eller planeras, anledning i regel tydligen icke föreligger för länsstyrelsen att förordna om vägföreningsbildande.

De av utskottet här ovan gjorde erinringarna mot förslaget skulle alltså beröra lagtexten i 13, 25, 33, 41, 44 och 87 §§.

Beträffande följdförfattningarna har granskningen icke givit anledning till anmärkning mot förslaget.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition må, med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag, för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) Lag om enskilda vägar.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Denna lag avser enskild väg, som för en eller flera fastigheter är till nytta vare sig för utfart, hemkörslor eller eljest.

Vad i denna lag stadgas angående fastighet gälle även beträffande gruva och skall, där omständigheterna prövas därtill föranleda, tillämpas jämväl å sådan byggnad eller industriell anläggning, som tillhör annan än ägaren till grunden.

Beträffande stad eller samhälle på landet, för vilket stadsplanelagens bestämmelser angående stad skola lända till efterrättelse, äger denna lag icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 §, 71 § andra stycket eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Denna lag skall icke verka rubbning av vad som finnes särskilt stadgat om rätt till väg eller om väghållningsskyldighet i vissa fall, ej heller inskränkning i den omfattning, i vilken det enligt vedertagna allmänna rättsgrundsatsar är lovligt för envar att färdas över annans ägor.

2 §.

Till väg höra vägbana och de områden därinvid, som stadigvarande tarvas för vägbanans bestånd och underhåll, såsom slänt, bankett, dike och upplagsplats, ävensom trumma, skyddsvärn, vägmärke och annan för vägens bestånd eller brukande utförd anordning. Såsom väg anses bro och färja med färjläge.

3 §.

Väghållning omfattar byggande av väg, vägunderhåll och vinterväghållning. Såsom byggande av väg anses förutom anläggning av ny väg även omläggning och förbättring av väg.

Till vägunderhåll räknas dels åtgärd för vägs vidmakthållande i ett för dess ändamål tillfredsställande skick, såsom påförande av väghållningsämnen, vägbanans jämnande, dikesrensning, underhåll och istandsättning av bro eller färja samt ombyggnad av trumma, dels uppsättande av skyddsvärn, vägmärke eller annan dylik anordning, såvida åtgärden ej företages i samband med vägens byggande, dels ock öppnande och stängande av rörlig bro samt drift av färja.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Vinterväghållning omfattar arbete för att hålla vägbana till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is ävensom för dess utmärkande, där så tarvas, så ock åtgärd för vägbanas bättrande genom påskottning av snö, där å kortare sträckor till följd av ojämn snösamling uppstått menföre, som med hänsyn till trafikens art och omfattning är till avsevärd olägenhet.

4 §.

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

Inom område, för vilket med avseende å fastighetsindelning eller byggnadsverksamhetens ordnande, enligt vad därom stadgats, viss plan eller särskilda bestämmelser äro gällande, må ej väg så byggas att planen eller bestämmelserna motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 84 eller 85 § föreskrivits.

Vägunderhåll och vinterväghållning skola utföras på sätt vägens ändamål fordrar.

Vid väghållning skall iakttagas vad om fasta fornlämningar, naturminnesmärken och nationalparker är särskilt stadgat.

5 §.

För fullgörande av väghållningsskyldighet eller annan förpliktelse, som enligt denna lag eller med stöd därav meddelad bestämmelse åligger fastighet, svare, där ej nedan i andra eller tredje stycket annorledes stadgas, fastighetens ägare.

Den, som innehar fastighet med fideikommissrätt eller eljest utan vederlag besitter fastighet på grund av testamenteriskt förordnande, skall vid tillämpning av denna lag anses såsom fastighetens ägare.

I ägares ställe svare den, som innehar fastighet på sådana villkor att han, där fastighetsskatt för fastigheten skall utgå, jämlikt kommunalskattelagen är skyldig erlägga dylik skatt.

Ny ägare eller innehavare svare ej för bidrag i penningar, som förfaller till betalning, innan han skall tillträda fastigheten, men vare pliktig fullgöra vad företräddaren eftersatt i fråga om arbete, som i avseende å väghållningen ålagts honom.

Angående förmånsrätt för vissa fordringar enligt denna lag är särskilt stadgat.

2 KAP.

Enskilda vägar i allmänhet.*Om rätt till väg och om väghållningsskyldighet m. m.*

6 §.

Är för fastighets ändamålsenliga brukande av synnerlig vikt att väg för den fastighet bygges över annan fastighets område och kan ej sådant lända

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

till märkligt men för den senare fastigheten, skall därifrån upplåtas den mark, som åtgår till vägen.

7 §.

Prövas befintlig väg vara av synnerlig vikt för ändamålsenligt brukande av fastighet, till vilken vägen icke hörer, skall rätt att begagna vägen upplåtas för fastigheten, såframt ej därigenom märkligt men tillskyndas fastighet, å vars mark vägen är belägen, eller någon, som enligt tidigare upplåtelse äger nyttja vägen.

8 §.

Därest vid prövning av fråga om upplåtelse för fastighet av rätt enligt 6 eller 7 § att bygga eller begagna väg finnes att sådant men, som där sägs, skulle orsakas av upplåtelsen, såframt ej rätten att för fastigheten nyttja vägen begränsas till viss tid, viss årstid eller visst färd sätt, varde rättigheten på dylikt sätt begränsad. Sådan begränsning må ock ske då uppenbart är att behovet av vägen för fastigheten är i motsvarande mån inskränkt.

9 §.

För upplåtelse av mark till väg, så ock för annat intrång, som orsakas av vägs byggande eller begagnande, skall gäldas ersättning.

Kan i fall då enligt 7 § upplåtes rätt att för fastighet begagna väg såsom farväg, upplåtelsen anses medföra att arbete, som under de sist förflutna fem åren, räknat från det frågan om upplåtelsen väcktes, nedlagts å vägens anläggning, omläggning eller förbättring, blivit till synnerlig nytta för fastigheten, och varder, på sätt nedan i detta kapitel sägs, skyldighet att med viss andel deltaga i vägens underhåll lagd å fastigheten, må, där särskild anledning därtill förekommer, tillika kunna å fastigheten läggas skyldighet att ersätta skäligh del av värdet av det sålunda utförda vägbyggnadsarbetet.

Varder fastighet, för vilken enligt 7 § upplåtes rätt att begagna väg såsom farväg, icke förpliktad att med viss andel deltaga i väghållningen, åligge fastigheten skyldighet att utgiva ersättning för den slitning av vägbanan, som beräknas uppkomma genom vägens begagnande för fastigheten.

Ersättning, som i tredje stycket avses, skall bestämmas till visst penningbelopp att utgå årligen i förskott under den tid rätten att begagna vägen äger bestånd och av den berättigade tages i anspråk. I övrigt skall ersättning enligt denna paragraf bestämmas i penningar att utgå på en gång.

10 §.

I vägbyggnadsföretag, som är av synnerlig vikt för två eller flera fastigheters ändamålsenliga brukande, skola dessa samfällt deltaga.

Väg, som, då mark är bar, är till nytta för två eller flera fastigheter, skall av dem samfällt underhållas.

Är väg under tid, då marken är snötäckt, till nytta för två eller flera fastigheter, skola dessa samfällt taga del i vinterväghållningen.

Väghållningsskyldighet enligt vad nu är sagt åligger dock icke fastighet,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

med mindre vägen är till nytta för fastigheten såsom farväg samt rätt att i sådant hänseende begagna vägen tillkommer eller kan tillerkännas fastigheten jämlikt lag eller enligt avtal eller medgivande av vederbörande rättsägare, ej heller för tid, som förflutit, innan skyldigheten i nedan angivna ordning fastställles.

Vad i denna paragraf stadgats utgöre icke hinder för att, där så prövas skäligt, egendom, vars rätt att begagna väg till tiden eller annorledes begränsas, så ock egendom, som i 1 § andra stycket avses, förklaras skola bidraga till väghållningen allenast genom erläggande av sådan ersättning, som i 9 § tredje stycket sägs; och skall, där så sker, å egendomen icke tillämpas vad i detta kapitel finnes stadgat om väghållningsskyldig eller den, som har att deltaga i väghållning.

11 §.

Skyldigheten att deltaga i väghållning skall mellan de fastigheter, vilka skyldigheten åligger, fördelas med hänsyn till den omfattning, vari de beräknas komma att begagna vägen, dock att ej å någon fastighet må läggas större andel än som svarar mot dess nytta av vägen.

12 §.

Arbete med vägbyggnad, vägunderhåll eller vinterväghållning skall av de väghållningsskyldiga utföras antingen gemensamt eller, efter vägdelning, så att envar av dem eller, där särskilda omständigheter därtill föranleda, vissa eller samtliga gemensamt stå i ansvar för viss sträcka å marken (väglott).

Vid vägdelning skall, allt efter som fråga är om vägbyggnad, vägunderhåll eller vinterväghållning, hänsyn tagas till sådana omständigheter, som inverka på kostnaden i motsvarande avseende, så att, där större svårighet möter, skälig minskning i vägloft däremot beräknas. I följd härav skall, i den mån anledning därtill förekommer, delning av väg verkställas särskilt för byggandet, särskilt för underhållet och särskilt för vinterväghållningen, ändå att den enligt 11 § å varje fastighet belöpande andelen är densamma beträffande vart och ett av dessa slag av väghållning.

13 §.

Där med stöd av stadgandena i detta kapitel vid förrättning eller genom väghållningsskyldighet ålagts fastighet samt för skyldighetens fullgörande tarvas, att sand, grus, jord eller sten tages å visst eller vissa ställen å annan fastighet eller att å visst område därav invid vägen växande träd eller buskar borthuggas eller kvistas eller snöskärm uppsättes, skall rätt i sådant avseende upplätas för den förra fastigheten, där ej detta skulle lända den andra till märkligt men; och må, där det kan ske utan att orsaka dylikt men samt finnes påkallat till vinnande av ökad trafiksäkerhet vid vägens begagnande, rätt som nyss sagts i fråga om röjning av träd eller buskar upplätas för fastighet, som i den i detta kapitel stadgade ordning berättigats att nyttja vägen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

För upplåtelse, som i första stycket avses, så ock för annat intrång, som däravföranledes, skall ersättning gäldas i penningar. *Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång, dock att ersättning för rätt att taga väghållningsämnen må, där rätt i sådant hänseende ej förbehålles allenast den eller de fastigheter, för vilka upplåtelsen sker, bestämmas sålunda att dels på en gång skall erläggas visst belopp och dels vid varje särskilt tillfälle, då rättigheten begagnas, betalning skall gäldas efter visst pris för den då tagna mängden. Ej må för erläggande av den ersättning för rätt att taga väghållningsämnen, som skall utgå på en gång, bestämmas längre tid än ett år efter det rättigheten fastställdes.*

För upplåtelse, som i första stycket avses, så ock för annat intrång, som däravföranledes, skall ersättning gäldas i penningar. *Ersättning för rätt att taga väghållningsämnen skall bestämmas att utgå på en gång inom viss tid, högst ett år, efter det rättigheten fastställdes; dock må, där rätt, varom nu är fråga, icke förbehålles uteslutande den eller de fastigheter, för vilka upplåtelsen sker, bestämmas, att ersättningen skall gäldas sålunda, att vid varje särskilt tillfälle, då rättigheten begagnas, betalning erlägges efter visst pris för den då tagna mängden.*

Vid upplåtelse av rätt, som i denna paragraf avses, så ock vid rättighetens begagnande skall tillses, att fastighet, som därav besväras, ej betungas mer än nödigt är. Träd av större prydnadsvärde eller träd och buskar å tomt eller i trädgård må ej fällas, med mindre synnerliga skäl därtill äro. Innan upplåten rätt att borthugga eller kvista träd eller buskar begagnas, skall för varje gång underrättelse om åtgärden, minst en vecka förut, meddelas vederbörande fastighets ägare eller innehavare.

14 §.

I fall då vid förrättning eller genom dom enligt detta kapitel bestämts att väg må för fastighet byggas eller begagnas, må till förmån för fastigheten, där det kan ske utan märkligt men för annan fastighet, föreskrivas, att grind eller led ej får bibehållas eller uppsättas å vägen annorstädes än i ägo gräns, i korsning av järnväg, spårväg eller vattenväg eller där det erfordras för fullgörande av stadgad stängselskyldighet. Vid meddelande av dylik föreskrift må dess tillämpning i övrigt begränsas efter ty skäligt prövas.

För intrånget skall gäldas ersättning, som bestämmas i penningar att utgå på en gång.

Om förrättning.

15 §.

Prövning av fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, verkställs vid förrättning på stället i den ordning nedan stadgas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

16 §.

Rätt att påkalla förrättning enligt detta kapitel och att vid förrättningen föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare även som innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningsskyldighet.

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen föras jämväl av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

Har efter förrättningens början fastighet övergått till ny ägare eller innehavare, vare han i lika mån som företrädaren bunden av vad denne medgivit eller godkänt.

17 §.

Yrkande om skyldighet för fastighet att deltaga i väghållning må vid förrättning framställas endast för fastighet, vilken prövas jämlikt de i 10 § stadgade grunder skola deltaga i den vägbyggnad, det vägunderhåll eller den vinterväghållning, varom fråga är.

18 §.

Ansökning om förrättning enligt detta kapitel göres skriftligen hos länsstyrelsen.

I ansökningen böra fullständigt uppgivas ärendets omfattning och beskaffenhet, de fastigheter saken förmenas angå, samt vederbörande ägares och innehavares, nyttjanderätts- och servitutshavares namn och hemvist.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, som länsstyrelsen låter verkställa, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

19 §.

Till förrättningsman skall länsstyrelsen förordna sådan person, lantmätare eller annan, som finnes äga erforderlig kunskap och erfarenhet samt jämväl i övrigt vara till uppdraget lämplig.

För förrättning, som avser stad eller samhälle på landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall till förrättningsman företrädesvis förordnas i stadens eller samhällets tjänst anställd mättningsman eller jämlikt 5 kap. 2 § lagen om fastighetsbildning i stad förordnad förrättningsman för avstyckningar inom staden eller samhället.

Hava samtliga uppgivna sakägare förenat sig om förslag till viss förrätt-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ningsman, varde den föreslagne förordnad, där ej annat föranledes av stadgandena i första och andra styckena eller eljest laga hinder möter.

Om förordnandet skall underrättelse av länsstyrelsen meddelas länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

20 §.

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsamjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän eller till ägodelningsnämndemän eller till gode män vid lantmåteri- eller mätningsförrättningar. Ej må till god man utses någon, som är bosatt fjärran från den ort, där förrättningsstället är beläget, när annan behörig närmare finnes.

Bestämes under förrättingens fortgång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som därförinnan vidtagits.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

21 §.

För förrättningen njute förrättningsmannen och gode männen ersättning, den förre i likhet med vad för lantmätare och de senare i enlighet med vad för gode män vid lantmåteriförrättningar är eller varder stadgat.

Den ersättning, så ock kostnad för kallelser eller annat, som för förrättningen är av nöden, skall, där ej annorlunda är särskilt stadgat, av sökanden genast förskjutas samt, därest vid förrättningen flera förpliktas till väghållning eller utgivande av ersättning enligt 9 § tredje stycket, mellan dem och sökanden fördelas efter ty skäligt prövas.

22 §.

Uppkommer vid förrättning fråga, för vars avgörande fordras särskild fackkunskap, äge länsstyrelsen, på därom av förrättningsmannen framställd begäran och efter prövning av åtgärdens behövlighet, förordna sakkunnig person att biträda förrättningsmannen. Över länsstyrelsens beslut härutinnan må klagan icke föras.

Ersättning till sakkunnigt biträde, varom nyss sagts, bestämes av förrättningsmannen med gode männen, om sådana äro tillkallade; och gälle beträffande ersättningen vad i 21 § andra stycket finnes om annan kostnad för förrättning stadgat.

23 §.

Mot förrättningsman, god man och sakkunnigt biträde gälle dessa jäv: om han själv är sakägare eller om han är med sakägare i den skyldskap eller det svägerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare, eller om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, eljest üger del i

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

saken eller därav kan vänta synnerlig nytta eller skada, eller om han såsom ledamot i någon rätt deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken, eller om han varit fullmäktig i saken, eller om han är i någon sakägares tjänst, eller om han är sakägares vederdeloman eller uppenbare ovän. Söker någon, sedan förrättning begärts, sak med honom eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, det skall ej räknas för jäv.

Vet förrättningsman, god man eller sakkunnigt biträde att emot honom finnes jäv eller är han hindrad att inom skälig tid utföra sitt uppdrag, anmäle det genast hos den, som meddelat honom uppdraget.

24 §.

Förrättningsman skall så skyndsamt som möjligt å därför tjänlig tid börja förrättningen samt utan onödigt dröjsmål fortsätta och avsluta densamma.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att till förrättningen hänskjuten fråga bör lösas i den i 3 kap. stadgade ordningen, skall han genast härom underrätta länsstyrelsen och inhämta dess besked huruvida förrättningen skall fortgå.

Vill den, som sökt förrättning, sedan förrättningsman förordnats men innan sammanträde under förrättningen hållits, återkalla sin talan, göra det skriftligen hos förrättningsmannen. Därest kungörelse eller kallelser, varom i 25 § sägs, redan utfärdats och återkallelsen inkommit så sent att förrättningsmannen ej kan i god tid före det utsatta sammanträdet skriftligen underrätta samtliga kända sakägare om förrättningens inställande, vare återkallelsen utan verkan; och meddele förrättningsmannen sökanden därom besked. Sker återkallelsen vid sammanträde under förrättningen, skall denna genast inställas, där ej annan sakägare, som äger påkalla förrättning rörande den väckta frågan, begär att förrättningen fortsättes.

25 §.

Innan förrättning företages, skall förrättningsmannen om tid och ställe för första sammanträdet utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar därförut ej mindre uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där de av förrättningen berörda fastigheterna äro belägna, än även införas i en eller, där förhållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar.

Härjämte åligge det förrättningsmannen att minst fjorton dagar före sammanträdet med posten avsända skriftlig kallelse till sammanträdet till envar uppgiven eller eljest för förrättningsmannen känd sakägare. Kallelse skall adresseras till den fastighet, varom fråga är, såvida ej säker kunskap vinnes om annan adress inom landet för mottagaren. Är mark, som beröres av förrättningen, samfällad för flera fastigheter med skilda ägare och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan varde kallelsen sänd till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställes någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare och är marken samfällid för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig; och skall, där kallelse delgives på detta sätt, kungörelsen om förrättningen innehålla uppgift om vilken delägare, kallelsen tillställes, samt anslås å lämplig plats inom kommun, där den samfällida marken är belägen.

Kungörelse och kallelse, varom i denna paragraf är stadgat, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga åtkomst- och andra handlingar, som styrka rätt att föra talan vid förrättningen.

Är uppenbart, vilka med avseende å förrättningen äro sakägare, må, utan hinder av att kungörelse och kallelse ej verkställts i ovan stadgade ordning, förrättningen företagas, där samtliga sakägarna infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst fjorton dagar förut bevisligen kallade till förrättningen.

Avser förrättningen väg i ort, där byggnadsnämnd finnes, har förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för första sammanträdet.

Där fråga är om vägs byggande så att den *korsar* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, vare förvaltningen av denna andra trafikled kallad att såsom sakägare deltaga i förrättningen.

Där fråga är om vägs byggande så att den *korsar eller eljest berör* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, vare förvaltningen av denna andra trafikled kallad att såsom sakägare deltaga i förrättningen.

26 §.

Är någon sakägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt, och är icke någon förordnad eller eljest veterligen behörig att för honom tala och svara, begäre förrättningsmannen förordnande av god man för den bortovarande enligt lagen om förmynderskap.

27 §.

Angår förrättning fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, skall allmänt ombud förordnas att vid förrättningen bevaka det allmännas rätt. Förordnandet meddelas, där det ej ankommer på annan myndighet, av länstyrelsen i det län där fastigheten är belägen.

Finnes förrättningsmannen, att förrättningen rör fastighet, som i första stycket sägs, skall han, såframt ej honom veterligt allmänt ombud blivit förordnat, så snart ske kan om förhållandet underrätta länstyrelsen, vilken, därest densamma ej själv skall meddela förordnandet, har att vidarebefordra underrättelsen till vederbörande.

Den myndighet, som utfärdat förordnande för allmänt ombud, skall därom

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

genast underrätta förrättningsmannen; och åligge det denne att snarast möjligt till det allmänna ombudet med posten avsända underrättelse om tid och ställe för första sammanträdet eller, om detta redan hållits, nästa sammanträde under förrättningen.

28 §.

Därest förrättning uppskjutes från ett sammanträde till annat samt vid det förra tid och plats för sakens vidare handläggning icke tillkännagivits och ej heller överenskommelse träffats om sättet för kungörandet av det nya sammanträdet, skall förrättningsmannen därtill i god tid skriftligen kalla samtliga sakägare, gode män och allmänna ombud samt, i fall som i 25 § femte stycket sägs, om detta sammanträde underrätta byggnadsnämnden. Skall någon, som varken kallats eller inställt sig till något föregående sammanträde under förrättningen, inkallas såsom sakägare, har förrättningsmannen att tillstålla honom skriftlig kallelse minst fjorton dagar i förväg.

29 §.

Kommer ej förrättningsmannen tillstådes å den för sammanträde utsatta tid och infinner han sig ej heller inom tre timmar därefter, då må de, som tillstådeskommit, åtskiljas. Får förrättningsmannen laga förfall, underrätte han så fort ske kan alla vederbörande därom. Förrättningsman, som utan skälig orsak utebliver från sammanträde, ersätte all skada och olägenhet samt svare därjämte för tjänstefelet.

Utebliver god man från förrättning, varde annan i hans ställe utsedd, såframt ej alla närvarande sakägare begära uppskov med ärendets vidare handläggning.

Utebliver sakägare från lagligen kungjord förrättning, vare det ej hinder för förrättningens företagande; dock att om sökanden, utan att hava anmält laga förfall, utebliver från första sammanträdet, skall så förfaras som om han hade vid sammanträdet återkallat sin talan.

30 §.

Vid första sammanträdet under förrättningen uppläse förrättningsmannen sitt förordnande.

Förrättningsmannen efterhöre, huruvida jäv är att anföra mot honom eller god man eller förordnat sakkunnigt biträde. Sakägare, som vill anföra jäv, göre det å första sammanträdesdag, då den, mot vilken jävet framställs, tjänstgör. Ej må sakägare senare väcka fråga om jäv, med mindre han varit av laga förfall hindrad att inställa sig å nämnda dag eller den omständighet, varå jävet grundas, först efteråt tillkommit eller blivit honom kunnig. I dessa fall skall jävet för att vinna beaktande framställas å den sammanträdesdag, som först inträffar efter det förfallet upphörde eller anledningen till jävet uppkom eller blev känd. Sakägare, som föreslagit någon till förrättningsman eller röstat å någon vid utseende av god man, må ej å om-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

ständighet, som därvid var för sakägaren känd, grunda jäv mot den, som i enlighet med sakägarens förslag eller röst blivit förordnad eller utsedd.

Över framställd jävsanmärkning meddele förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, så fort ske kan beslut.

Finnes jäv mot förrättningsman lagligen grundat, skall förrättningen genast avbrytas. I ty fall ävensom därest sakkunnigt biträde befinnes jävigt, tillkännagive förrättningsmannen ofördröjligen förhållandet för länsstyrelsen. Är god man befunnen jävig, utses annan i hans ställe.

Ogillas jävsanmärkningen, må talan mot beslutet fullföljas hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skola dit ingivas inom tjugu dagar från det beslutet avkunnades. Underrättelse härom skall meddelas i beslutet. Utan hinder av förd klagan, fortsätte den, mot vilken jävet framstälts, med sin befattning, intill dess annorledes i vederbörlig ordning förordnas. Dock må ej förrättningen avslutas, innan jävsfrågan slutligen prövats.

Vid beslut, varigenom jävsanmärkning gillas, skall förbliva. Sådant beslut må ej verka rubbning eller upphävande av åtgärd eller beslut, som tillkommit innan anmärkningen gjordes. Ogillar länsstyrelsen jävsanmärkning, må klagan över länsstyrelsens beslut härutinnan icke föras.

31 §.

Förrättningsmannen skall föra protokoll över vad som förekommer vid förrättningen.

I protokollet skall ske anteckning rörande vilka som äro sakägare och för vilka fastigheter de äga föra talan, samt till beskaffenhet och utgivningsdag anmärkas de handlingar, som styrka behörighet härutinnan. Fastigheternas registerbeteckningar skola angivas, i den mån sådana finnas dem åsatta.

I protokollet skola noga upptagas framställda yrkanden och anförda skäl samt förrättningsmannens och gode männen beslut och utlåtanden jämte grunderna för desamma.

Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen och inom åtta dagar efter varje sammanträde å förut tillkännagiven tid och plats uppläsas.

Protokollet skall förses med underskrift av förrättningsmannen och gode männen, om han av sådana biträdes, samt jämväl undertecknas av de sakägare, som närvarit vid sammanträdet, dock att där närvarande sakägare äro flera än tio eller de eljest därom besluta, protokollet skall å deras vägnar undertecknas av två personer, vilka sakägarna därtill utsett. Den är utsedd, som erhållit de flesta rösterna; mellan lika röstetal skilje lotten. Vägrar sakägare sin underskrift eller förekommer anmärkning mot protokollet, skall anteckning därom ävensom om beslut, som i anledning av framställd anmärkning meddelas, i protokollet verkställas.

32 §.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen må, där sådant är för förrättningen erforderligt, efter därom i god tid gjord tillsägelse hos

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vederbörande fastighets ägare eller innehavare, övergå ägor, verkställa stakning eller mätning å marken, undersökning av grund och annan dylik åtgärd. Därvid skall iakttagas, att skada å växande gröda samt nedhuggning eller skadande av träd såvitt möjligt undvikas. Ej må i trädgård, annan därmed jämförlig plantering eller park utan ägarens lov träd skadas eller fällas.

Har genom åtgärd, som i första stycket avses, skada uppkommit och vill den, som skadan led, därför njuta gottgörelse, framställa han före förrättningens avslutande sitt yrkande hos förrättningsmannen, vilken har att med gode männen, om han av sådana biträdes, uppskatta skadan; och gälle om ersättning för skadan vad i 21 § andra stycket rörande kostnad för förrättning finnes stadgat.

33 §.

Vid förrättning skall i förekommande fall företagas sådan prövning, som i 1 § andra stycket sägs, samt efter omständigheterna tillses:

huruvida väg för fastighet må byggas över annan fastighets område;

huru väg skall byggas till läge, sträckning, bredd, byggnadssätt och anordning i övrigt;

inom vilken tid byggande av väg skall vara slutfört;

huruvida för fastighet skall upplåtas rätt att begagna befintlig väg;

huruvida rätt, som för fastighet upplåtes att begagna väg, skall begränsas på sätt i 8 § sägs;

vilka fastigheter, som skola vara pliktiga att deltaga i vägs byggande eller underhåll eller i vinterväghållning, och huru stor andel av skyldigheten, som skall åligga envar fastighet (andelstal), ävensom, där någon av de väghållningsskyldiga fastigheternas rätt att begagna vägen begränsas till viss årstid eller viss tid, huru väghållningsskyldigheten skall beträffande övrig del av året eller efter den bestämda tidens utgång mellan de övriga väghållningsskyldiga fördelas;

huruvida arbetet med vägbyggnad, vägunderhåll eller vinterväghållning skall av de väghållningsskyldiga utföras gemensamt eller efter vägdelning samt, i senare fallet, huru delningen skall verkställas;

huruvida för fastighet skall upplåtas rätt, som i 13 § omförmäles, skolande, där vid förrättning verkställes vägdelning, alltid i sammanhang därmed till prövning upptagas frågan om upplåtelse av rätt att taga väghållningsämnen erfordras eller icke;

å vilket eller vilka ställen, i vilken omfattning och på vad sätt jämlikt 13 § upplåten rätt må utövas samt huruvida ett till hämtning av väghållningsämnen vid förrättningen bestämt ställe må för enahanda ändamål nyttjas av ägaren eller eljest av annan än den eller de fastigheter, för vilka rättigheten sålunda upplåtes;

huruvida och i vad mån inskränkning skall jämlikt 14 § föreskrivas i rätt att å väg bibehålla eller uppsätta grind eller led;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

huruvida ersättning enligt 9 § första eller andra stycket, 13, 14, 22 eller 32 § skall gäldas samt till vilket belopp eller, i den mån ersättning enligt 13 § ej bestämmes *allenast* till visst belopp, efter vilka grunder ersättningen *i övrigt* skall beräknas;

huruvida och på vad sätt ersättning, som här nämnts, skall mellan flera fastigheter till utgörande fördelas;

huruvida ersättning enligt 9 § tredje stycket skall utgå, med vilket årligt belopp ersättningen skall gäldas ävensom, där vägdelning skett och eljest i förekommande fall, huru beloppet skall fördelas mellan flera till ersättningen berättigade;

huru utgifterna för förrättningen skola mellan flera sökande eller andra sakägare i enlighet med stadgandena i 21 § fördelas.

34 §.

Förrättningsmannen skall söka såvitt möjligt mellan sakägarna åstadkomma förening; och varde, där i viss fråga förening sker, särskild avhandling därom upprättad samt av de sakägare, vilkas rätt av frågan beröres, underskriven och medelst förrättningsmannens och närvarande gode mäns påskrift vitsordad. Avhandlingen skall bifogas protokollet över förrättningen.

Rörer förening fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, skall, ändå att dess ombud därå ingått, föreningen i avseende å fastigheten ej gälla, med mindre den varder av vederbörande myndighet godkänd.

Angår förening fråga om byggande av väg i fall, som i 4 § andra stycket avses, vare föreningen ej gällande utan att den prövas överensstämma med de i nämnda stycke givna stadganden.

Ej heller vare förening gällande, där den finnes uppenbarligen till skada för fastighet betunga densamma med förpliktelse i avsevärt högre grad än vad enligt de i detta kapitel stadgade grunder skall åligga fastigheten.

Åberopas vid förrättning enligt detta kapitel av någon sakägare mellan honom och annan sakägare gällande avtal rörande fråga, som vid förrättningen skall prövas, varde enahanda verkan tillerkänd avtalet, som om dessa sakägare vid förrättningen ingått förening i överensstämmelse med avtalets innehåll; dock skall sakägare icke vid förrättning anses bunden av tidigare avtal, såframt efter avtalets ingående inträtt ändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, ej heller där avtalet avser väghållningsskyldighet och tio år förflutit från det avtalet slöts.

Prövning enligt denna paragraf av fråga om verkan av förening eller avtal ankommer på förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

35 §.

I den mån ej enligt 34 § gällande förening mellan sakägarna kan åstadkommas eller tidigare ingånget avtal skall läggas till grund för avgörandet, varde saken jämlikt de i detta kapitel stadgade grunder prövad av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes; och skola de, sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blivit behörigen utredda, ändå att frågorna skola avgöras i enlighet med förening eller avtal, på grund av vad i ärendet förekommit avgiva skriftligt utlåtande i saken, vilket för sakägarna skall uppläsas och framläggas.

Ej må i utlåtandet föreskrivas åtgärd, för vars vidtagande fordras offentlig myndighets tillstånd, med mindre sådant tillstånd inhämtats.

Sedan utlåtandet framlagts, eller då förrättning, sedan sammanträde därunder ägt rum, skall inställas, skall förrättningen förklaras avslutad med tillkännagivande vid vilken domstol talan mot förrättningen må fullföljas samt vad enligt 37 § skall iakttagas för sådan talans bevarande.

Innebär utlåtandet att jämlikt vad i 50 § sägs två eller flera fastigheter skola utgöra en samfällighet för gemensam väghållning, skall förrättningsmannen föranstalta därom att efter förrättningens avslutande i sammanhang därmed å förrättningsstället hålles sammanträde med vederbörande för antagande av stadgar och utseende av styrelse för samfälligheten. Vid sammanträdet skall förrättningsmannen leda förhandlingarna samt framlägga förslag till stadgar.

36 §.

Avskrift av förrättningsprotokollet med det i 35 § omnämnda utlåtande samt de vid förrättningen ingångna föreningar och övriga vid förrättningen upprättade handlingar ävensom kopia av karta, där sådan vid förrättningen upprättats, skola av förrättningsmannen inom tjugu dagar eller, om vägen eller största delen därav är belägen inom något av rikets fyra nordligaste län, inom trettio dagar efter förrättningens avslutande överlämnas till ordföranden i styrelse, varom i 50 § förmäles, eller där sådan styrelse ej är tillsatt, till någon i orten boende pålitlig person, som av sakägarna eller, om dessa ej äro ense, av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, utses att mottaga samma handlingar; och vare handlingarna hos den, som sålunda mottagit dem, tillgängliga för envar, som åstundar att granska eller avskrika desamma. Kvitto å handlingarnas mottagande skall vidfogas huvudskriften av förrättningsutlåtandet.

Förrättningsmannen åligger jämväl att inom tid, som i första stycket sägs, om dagen för förrättningens avslutande skriftligen underrätta länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

37 §.

Klagan över förrättningen må av sakägare föras genom besvär hos ägodelningsrätten i den ort, där vägen eller största delen av densamma är be-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

lägen. Besvären skola ingivas till ägodelningsdomaren inom fyrtiofem dagar eller, om vägen eller största delen därav är belägen inom något av rikets fyra nordligaste län, inom sextio dagar från den dag då förrättningen förklarats avslutad, klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvären så tidigt att de före sagda tids utgång komma ägodelningsdomaren till handa.

Den, som vid förrättningen begärt ersättning enligt 32 §, äge, ändå att han ej är sakägare, rätt att vad denna ersättningsfråga angår fullfölja talan mot förrättningen på sätt och inom tid, varom i första stycket sägs. Dylik talerätt tillkomme ock sakkunnigt biträde såvitt rörer av honom vid förrättningen fordrad ersättning enligt 22 §.

38 §.

När besvär enligt 37 § blivit anförda, skall ägodelningsdomaren genast därom underrätta förrättningsmannen, vilken har att skyndsamt till ägodelningsdomaren insända förrättningsprotokollet och övriga förrättningen rörande handlingar jämte karta, där sådan upprättats. Förrättningsmannen vare pliktig att, där ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten så prövar nödigt, inställa sig vid rätten för att höras i målet. Ersättning för inställelsen skall förskjutas av klaganden, och pröve rätten i slutliga utslaget, huruvida be-
loppet skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part.

I fråga om förfarandet i målet och talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar vad angående klagan över avslutat laga skifte är stadgat.

39 §.

Efter det mål, som i 38 § sägs, blivit genom lagakraftgående dom avgjort, skall förrättningsakten översändas, där målet återförvisats till förrättningsmannen, till denne men eljest till länets lantmäterikontor eller, om vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen inom stad eller samhälle, för vilket stadsplanelagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till byggnadsnämnden för att där förvaras. Avskrift av dom i målet skall, evad domen vunnit laga kraft eller ej, översändas till nämnda lantmäterikontor eller byggnadsnämnd ävensom till förrättningsmannen och den, som jämlikt 36 § har att förvara avskrift av förrättningshandlingarna.

Föres ej talan mot förrättningen, har förrättningsmannen att insända förrättningsutlåtandet till ägodelningsdomaren, vilken åteckne detsamma bevis, att besvär ej anförts; och åligge det förrättningsmannen att, sedan utlåtandet återställts till honom, inom fyra månader efter förrättningens avslutande översända förrättningsakten till den myndighet, hos vilken, enligt vad i första stycket sägs, akten skall förvaras.

Där förrättningen avser väg, som är belägen dels i stad eller samhälle, varom i första stycket förmäles, och dels å egentliga landsbygden, skall förrättningsmannen verkställa avskrift av förrättningshandlingarna, vilken avskrift skall åtfölja akten, tills densamma inlämnats till förvar hos veder-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

börande byggnadsnämnd eller lantmäterikontor; och åligge det den av dessa myndigheter, som mottagit akten, att därom teckna bevis å avskriften och översända denna till den andra av ifrågavarande myndigheter. I fall, som i detta stycke avses, varde, då avskrift av dom, efter ty ovan är sagt, skall översändas till byggnadsnämnden eller lantmäterikontoret, dylik avskrift tillställd dem båda.

Huru förrättningsman må genom vite tillhållas att fullgöra sin skyldighet att redovisa förrättningsakt och andra honom enligt denna lag åliggande uppgifter, därom förordnar Konungen. Närmare anvisningar till ledning för förrättningsmän vid handläggning av förrättningar utfärdar Konungen eller den Konungen förordnar.

Om verkställighet m. m.

40 §.

Föres ej talan mot förrättning enligt detta kapitel så som i 37 § sägs, gånge det därvid meddelade utlåtandet i verkställighet såsom lagakraftägande dom.

Beträffande rätt att begagna väg, som redan finnes anlagd, samt skyldighet att fullgöra underhåll eller vinterväghållning av sådan väg skall vad i ägodelningsrätts dom bestämts, ändå att talan däremot föres, omedelbart lända till efterrättelse, såframt ej ägodelningsrätten eller högre rätt, där saken är anhängig, annorledes förordnar.

På yrkande av part må ägodelningsrätten, där särskilda skäl därtill äro, förordna, att jämväl vad i dess dom bestämts rörande rätt att bygga väg över annans mark eller rätt, som i 13 § avses, må verkställas utan hinder av att domen icke vunnit laga kraft.

Den, som söker verkställighet av dom, som icke vunnit laga kraft, har att ställa pant eller borgen för den gottgörelse för skada genom verkställighetsåtgärden, som kan, där domen ändras, prövas skola utgå; och gälle därom vad i 48 § första stycket utsökningslagen stadgats. Från skyldighet att ställa dylik säkerhet vare kronan fri.

Att vad genom förrättning eller dom enligt detta kapitel bestämts i vissa hänseenden skall verkställas i särskild ordning följer av vad nedan i 41 och 49 §§ samt angående vägsamfällighet stadgats.

41 §.

Skall väg byggas så att den *korsar* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, vare förvaltningen av denna andra trafikled berättigad att ombesörja arbetet, i vad detsamma utgöres av anordningar i korsningen, samt pliktig att, om förvaltningen ej

41 §.

Skall väg byggas så att den *korsar* eller *eljest berör* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, vare förvaltningen av denna andra trafikled berättigad att ombesörja därav föranledda anordningar samt pliktig att, om förvaltningen ej själv verkställer

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

själv verkställer detta arbete, övervaka detta arbete, övervaka detsamma och, där anordningarna icke där anordningarna icke utföras på ett utföras på ett för trafiken betryggande sätt, i god tid anmäla förhållandet hos vederbörande myndighet, som äger meddela erforderliga föreskrifter.

42 §.

Har genom förrättning eller dom å fastighet lagts skyldighet att deltaga i väghållning utan att föreskrift lämnats rörande rätt att för fastigheten begagna vägen, vare så ansett som om dylik rätt blivit genom förrättningen eller domen fastställd att gälla så länge fastigheten sålunda ålagd väghållningsskyldighet består. Dock skall, där å fastigheten lagts skyldighet att deltaga endast i vinterväghållning, därav icke anses följa rätt att nyttja vägen den tid mark är bar.

43 §.

Yppas tvist mellan ägare, innehavare av nyttjanderätt eller andra om bättre rätt till vad såsom ersättning enligt 9, 13, 14 eller 32 § skall utgå, skall den tvist hänvisas till särskilt utförande i vanlig ordning.

44 §.

Är ersättning enligt 9 § första eller andra stycket, 13 § eller 14 § bestämd att utgå på en gång men saknas föreskrift om tid för betalningen, skall denna fullgöras inom ett år efter det frågan om ersättningsskyldigheten slutligen avgjordes. Evad nämnda skyldighet hänför sig till allenast en fastighet eller blivit mellan flera fördelad, må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd till förfång för annan vidtagas, innan ersättningens hela belopp blivit erlagt.

I fall då ersättning, som i 9 § avses, bestämts att utgå med visst årligt belopp, må vägen ej begagnas, med mindre törfallen del av ersättningen gäldats. *Har ersättning för rättighet, som i 9 eller 13 § avses, bestämts att utgå med visst årligt belopp, må rättigheten icke under något år tagas i bruk, innan beloppet för samma år gäldats.*

45 §.

Skall ersättning enligt 9 § första eller andra stycket erläggas på en gång och bliver den ej till fullo gulden inom ett år efter betalningstidens utgång, vare vad genom förrättningen eller domen rörande vägen föreskrivits i sin helhet förfallet.

Därest ersättning enligt 13 eller 14 §, vilken bestämts att utgå på en gång, icke gäldats inom betalningstiden, vare frågan om den rätt, ersättningen avser, förfallen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Är vad genom förrättning eller dom rörande väg bestämts i sin helhet förfallet till följd av en eller flera sakägares underlåtenhet att fullgöra sin ersättningskyldighet, åligge det denne eller dessa sakägare, en för alla och alla för en, att slutligen vidkännas kostnaderna för förrättningen.

46 §.

Försummar någon att i vederbörlig ordning gälda ersättning enligt 9 § första eller andra stycket, 13 § eller 14 §, som bestämts att utgå på en gång, och har annan, vilkens rätt är beroende av att förpliktelsen fullgöres, helt eller delvis förskjutit beloppet, njute denne utmätning hos den försumlige för vad sålunda för hans räkning utgivits, såframt ersättningens hela belopp erlagts inom betalningstiden eller, där fråga är om ersättning enligt 9 § första eller andra stycket, inom ett år efter betalningstidens utgång.

47 §.

Den, som för honom tillerkänd rätt att begagna väg i förskott för visst år erlagt ersättning jämlikt 9 § tredje stycket, må, där han styrker att han under året själv botat brist i vägens underhåll, berättigas att efter ty skäligt prövas återbekomma ersättningsbeloppet eller del därav. Krav därå skall vid talans förlust framställas inom en månad efter årets utgång.

48 §.

För övervakande av underhållet och vinterväghållningen i fråga om väg, som gjorts till föremål för vägdelning, skall, där någon av vägglottshavarna det fordrar, anställas särskild ojävig tillsyningsman. Bliva vägglottshavarna ej ense om valet av tillsyningsman, skall sådan på anmälan utses av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen bestämme ock, där så påkallas, vad arvode bör tillkomma tillsyningsmannen och huru arvodet bör mellan vägglottshavarna till utgörande fördelas, allt efter ty skäligt prövas.

Tillsyningsmannen entledigas av vägglottshavarna, såvida de därom äro ense. I annat fall må frågan av envar av dem underställas prövning av länsstyrelsen, som förordnar efter omständigheterna.

Vad ovan i första och tredje styckena stadgats om vägglottshavare skall, där fastighets väghållningsskyldighet jämlikt 5 § skall fullgöras av innehavaren, tillämpas ej blott å denne utan även å fastighetens ägare.

49 §.

Försummar vägglottshavare att vederbörligen underhålla sin vägglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmåteri- eller mätningförrättningar. Varder vid

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

synen, till vilken den försumlige skall i god tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej vägloftshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Vad i första stycket angående syn stadgats utgöre icke hinder för tillsyningsmannen att, därest vägloft ej ofördröjligen efter tillsägelse bättras, genast bota befintlig brist. Har så skett, njute han av den försumlige skäligen gottgörelse för arbetet, i den mån detta visas hava varit erforderligt för vägloftens försättande i laggillt skick.

Om vägsamfällighet.

50 §.

Har genom förrättning eller dom enligt detta kapitel bestämts, att arbete med vägs eller väglofts byggande, underhåll eller vinterväghållning skall för två eller flera fastigheter utföras gemensamt, och äro ej fastigheterna i samme ägares, eller i fall som i 5 § tredje stycket avses, samme innehavares hand, skola fastigheterna utgöra en samfällighet för handhavandet av den gemensamma väghållningen och därmed förenade angelägenheter. Ej må dylik vägsamfällighet utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål.

För samfälligheten skola antagas stadgar och skall finnas styrelse. De väghållningsskyldigas rätt att besluta i samfällighetens angelägenheter utövas å sammanträde.

51 §.

Stadgar för vägsamfällighet skola angiva:

samfällighetens benämning, som skall innehålla ordet vägsamfällighet och däri ordet förening ej må ingå;

samfällighetens ändamål under hänvisning till de beslut, som meddelats om väghållningens utförande och delaktigheten däri;

huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

huru revision av styrelsens förvaltning skall ske;

tiden för räkenskapsavslutning;

huru ofta ordinarie sammanträde med de väghållningsskyldiga skall hållas;

det sätt, varpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden skola bringas till de väghållningsskyldigas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

så ock vad i övrigt kan finnas nödigt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som strider mot denna eller annan lags föreskrifter eller som kan anses äventyra sådan delägares rätt, för vilken skyldighet att ingå i samfälligheten framdeles kan inträda.

Stadgarna skola för att bliva gällande granskas och fastställas av länsstyrelsen. Beslutad ändring av stadgarna äge ej giltighet, förrän den blivit av länsstyrelsen fastställd.

52 §.

Styrelse för vägsamfällighet skall bestå av en eller flera här i riket bosatta personer och hava sitt säte i den ort, där vägen eller största delen därav är belägen.

Ändå att den tid, för vilken styrelseledamot blivit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av de väghållnings-skyldiga.

Anmälan om val av styrelse eller ändring i dess sammansättning skall ofördröjligen göras hos länsstyrelsen.

Har styrelseledamot avgått eller den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända utan att anmälan om nytt val skett, och är styrelsen med kvarstående ledamöter ej beslutför, eller saknas eljest behörig styrelse, skall länsstyrelsen på yrkande av någon, vars rätt kan vara beroende av att styrelse finnes, förordna syssloman att, intill dess efter inkommen anmälan om verkställt val förordnandet återkallas, antingen ensam eller jämte de styrelseledamöter, som må finnas, förvalta samfällighetens angelägenheter och företräda samfälligheten på sätt om styrelse finnes nedan stadgat. Syssloman njute av samfälligheten arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

Då styrelse utsetts eller ändring i dess sammansättning skett samt då förordnande av syssloman ägt rum, skall på samfällighetens bekostnad under rättelse därom intagas i länskungörelserna.

53 §.

I fall, som i 50 § avses, må ej, innan stadgar fastställts och anmälan om styrelseval skett eller syssloman jämlikt 52 § fjärde stycket förordnats, arbete å annans mark verkställas eller eljest åtgärd till förfång för annan vidtagas.

54 §.

Styrelse för vägsamfällighet äge att i enlighet med denna lag, stadgarna och de väghållningsskyldigas beslut, där detta ej är mot stadgarna eller mot lag stridande, ombesörja den gemensamma väghållningen och i övrigt förvalta samfällighetens angelägenheter. Styrelsen äge att i allt vad som rör den gemensamma väghållningen själv eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å samfällighetens vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda samfälligheten.

Angående befogenhet för styrelseledamot att mottaga stämning i mål,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

som rör samfälligheten, är stadgat i 11 kap. 15 § rättegångsbalken, och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl då annat meddelande skall delgivas samfälligheten.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i stadgarna bestämt, den mening, om vilken vid styrelsesammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot av styrelsen äge ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och samfälligheten, ej heller angående avtal mellan samfälligheten och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot samfällighetens. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

55 §.

Ledamöter av styrelse för vägsamfällighet, vilka genom att överskrida sin befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda de väghållningsskyldiga skada, svare för skadan en för alla och alla för en; svare ock på sätt nu nämnts för skada, som de genom överträdelse av bestämmelse i denna lag eller i gällande stadgar tillskynda tredje man.

56 §.

Å sammanträde, varom i 50 § förmåles, må rösträtt för envar av de väghållningsskyldiga fastigheterna utövas av den, som jämlikt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens förpliktelser, efter det andelstal, som är bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten. Väghållningsskyldig, som icke gäldat förfallet bidrag, är förlustig sin rösträtt, intill dess betalningen fullgöres. Ej må någon utöva rösträtt för mer än en tiondel av de väghållningsskyldigas sammanlagda, å sammanträdet företrädda andelstal. Ej heller må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och samfälligheten eller angående avtal mellan denna och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot samfällighetens. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Vid avgörande av fråga, som rör uteslutande sådan del av väghållningen, däri allenast vissa av de väghållningsskyldiga äro pliktiga att taga del, tillkomme endast dessa väghållningsskyldiga rösträtt.

För beslut vid sammanträde erfordras, där ej i stadgarna finnes för visst fall annorledes bestämt, allenast enkel pluralitet i röstetal, beräknat på sätt ovan nämnts. Vid lika röstetal avgöres val genom lottning, i andra frågor gälle den mening, som biträdes av de flesta röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, av ordföranden vid sammanträdet.

Över beslut, som å sammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

föras protokoll, vilket senast fjorton dagar efter sammanträdet skall vara för de väghållningsskyldiga tillgängligt.

Kallelse till sammanträde skall, där ej i gällande stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga väghållningsskyldiga minst en vecka före sammanträdet eller ock minst fjorton dagar därförut kungöras såväl i kyrkan för den eller de församlingar, där vägen är belägen, som ock i minst en av ortens tidningar.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla de väghållningsskyldiga till extra sammanträde. Varder sådant sammanträde för uppgivet ändamål påfordrat av minst en femtedel av de väghållningsskyldiga eller det mindre antal, som må vara i stadgarna bestämt, skall sammanträde av styrelsen utlysas.

57 §.

Underlåter styrelse för vägsamfällighet att i föreskriven ordning kalla de väghållningsskyldiga till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, som i 56 § sista stycket sägs, utlyst extra sammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, eller finnes ej behörigen utsedd styrelse, då skall, för den händelse ej i stadgarna bestämmelse finnes för dylikt fall, kallelse, som utfärdas av minst en femtedel av de väghållningsskyldiga, äga samma giltighet som kallelse av styrelsen.

58 §.

Menar medlem av vägsamfällighet att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av samfälligheten, äge tala därå genom stämning å styrelsen inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej domstolen annorlunda förordnar.

Talan, som ovan nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte.

Dylik talan må, i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

59 §.

För förbindelse, som vägsamfällighet ådragit sig, svare de fastigheter, vilka vid tiden för förbindelsens uppkomst hade att delta i kostnaderna för den gren av samfällighetens verksamhet, till vilken förbindelsen är att hänföra, efter de andelstal, som vid nämnda tid voro gällande med avseende å väghållningsskyldigheten inom denna verksamhetsgren. Uppkommer brist hos någon av de sålunda ansvariga, vare bristen fördelad mellan de övriga av dem efter nyssnämnda beräkningsgrund.

Betalningsansvar, som enligt vad nu sagts åvilar fastighet, må göras

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

gällande endast av vägsamfälligheten, och har förty fordringsägaren att för betalning söka denna.

Att fastighet, som efter förbindelsens uppkomst inträtt i samfälligheten, kan varda delaktig i ansvaret för förbindelsens fullgörande, därom stadgas i 66 §.

60 §.

Vägsamfällighets medelsbehov skall, där det icke fylles genom andra inkomster, täckas genom uttaxering av bidrag i penningar.

Till belopp och under villkor, som de väghållningsskyldiga å sammanträde bestämma, äger styrelsen upptaga lån, som, där det ej skall infrias inom ett år, skall återgäldas genom årlig amortering efter viss plan.

Där egendom, som i 1 § andra stycket avses eller vars väghållningsskyldighet efter ty i 5 § tredje stycket sägs åvilar innehavaren i ägarens ställe, ingår i vägsamfällighet, må samfälligheten icke ikläda sig gäld, för vars betalning jämlikt 59 § nämnda egendom jämte annan har att svara, såframt ej för det å egendomen i första hand belöpande bidraget till gäldens betalning ställts pant eller borgen hos samfälligheten eller ock ett mot detta bidrag svarande belopp av från egendomen inbetalat förlag avsättes för dess andel i gälden. Sålunda avsatt belopp må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

61 §.

För varje år skall vägsamfällighet upprätta utgifts- och inkomststat. Förslag därtill skall av styrelsen uppgöras och framläggas för granskning och fastställelse å sammanträde med de väghållningsskyldiga.

Då i fråga om skyldigheten att delta i kostnaderna skilda regler gälla beträffande olika utgifter, skola med hänsyn därtill utgifterna uppdelas i grupper och inkomsterna beräknas särskilt för varje sådan grupp; och må i ty fall de medel, som inflyta för täckning av utgifter, för vilka vissa väghållningsskyldiga hava att svara efter vissa andelstal, icke sammanblandas med andra tillgångar eller användas eller tagas i mät för ändamål, till vilket bidrag skola utgå av andra väghållningsskyldiga eller efter andra delaktighetstal. Har väghållningsskyldig att bidra till utgifterna inom flera dylika utgiftsgrupper, bör, där så ske kan, uttaxeringen av hans bidrag verkställas gemensamt för dessa grupper samt de av honom inbetalda bidragsmedlen, i den mån de ej åtgå till infriande av hans andel i förfallen gäld, fördelas mellan utgiftsgrupperna efter storleken av de bidrag, han i övrigt har att till dem lämna.

62 §.

Förslå ej de till samfälligheten inflyttna medel, som må för ändamålet användas, till betalning av klar och förfallen gäld, skall styrelsen utan dröjsmål hos dem, som efter ty i denna lag stadgas häfta i ansvar för gälden, uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. Prövas försumlighet härutinnan ligga styrelsens leda-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

möter till last, svare de för gälden en för alla och alla för en såsom för egen skuld. Är försumligheten uppenbar, förordne länsstyrelsen, på yrkande av fordringsägaren, syssloman att i styrelsens ställe och med rätt till arvode, som i 52 § sägs, uttaxera och indriva erforderligt belopp.

Där i annat fall än i första stycket avses hos någon väghållningsskyldig uttaxerat bidrag ej kan indrivas eller det eljest efter fastställande av utgifts- och inkomststaten visar sig att de anvisade inkomsterna ej förslå, har styrelsen att till de väghållningsskyldiga hänskjuta frågan om ändring av staten.

63 §.

Uttaxering skall, där ej annan ordning finnes i stadgarna föreskriven, verkställas sålunda, att styrelsen upprättar och vid sammanträde till granskning framlägger debiteringslängd, upptagande det belopp, som skall uttaxeras, vad därav enligt reglerna för delaktigheten belöper å varje bidragsskyldig samt tiden för inbetalningen.

Förmenar väghållningsskyldig, att den i längden verkställda uttaxeringen eller fördelningen ej är med lag överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte. Ändå att dylik klandertalan väckes, vare väghållningsskyldig pliktig att å tid, som av styrelsen bestämts, inbetala å honom uttaxerat bidrag vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.

Är fastighet, som utträtt ur samfälligheten, likväl jämlikt 59 § ansvarig för densamma åvilande förbindelse och sker fördenskull uttaxering å fastigheten, skall den, som har att svara för betalningen av fastighetens bidrag, kallas till det sammanträde, vid vilket debiteringslängden framlägges för granskning; och gälle beträffande honom med avseende å behörighet att klandra debiteringen och förpliktelse att erlægga uttaxerat belopp vad ovan om väghållningsskyldig är sagt.

64 §.

Upplösning av vägsamfällighet skall ske efter därom genom förrättning eller dom meddelat förordnande eller där eljest den gemensamma väghållningsskyldigheten i sin helhet upphört.

Skall samfällighet upplösas, må kallelse sökas å dess okända borgenärer, därvid de i förordningen om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer rörande dylik kallelse meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning.

Ej må vägsamfällighet upplösas, innan all dess gäld blivit till fullo gulden eller de för betalningen erforderliga medlen blivit nedsatta i förvar hos länsstyrelsen.

Därest vid upplösning av vägsamfällighet dess tillgångar överstiga skulderna, varde överskottet, där ej annorledes i stadgarna bestämts, fördelat

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

efter ty rättvist prövas mellan dem, som vid tiden för upplösningen äro medlemmar av samfälligheten.

Om verkan av ändring i de förhållanden, varå förrättning eller dom grundats.

65 §.

Inträda, sedan fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, blivit genom förrättning eller dom avgjord, ändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, äge envar sakägare påkalla frågans återupptagande vid ny förrättning.

66 §.

Varder genom förrättning eller dom enligt detta kapitel bestämt, att fastighet, som ingår i vägsamfällighet, icke vidare skall vara väghållningsskyldig eller att fastighet, som förut icke tillhört samfälligheten, skall deltaga i väghållningen, skall tillika vid förrättningen eller av domstolen prövas, huruvida av denna anledning ny samfällighet skall bildas och förty den äldre upplösas eller ock sistnämnda samfällighet äga bestånd oaktat den beslutade ändringen av väghållningsskyldigheten.

Bestämmas att fastighet skall inträda i förut bestående vägsamfällighet, varde i samband därmed prövat, huruvida och intill vilket belopp fastigheten skall svara för förbindelser, som samfälligheten tidigare iklätt sig men ännu icke infriat. Ej må sålunda å fastighet läggas ansvar för förbindelse i vidare mån än som överensstämmer med de för skyldighet att bidraga till väghållning i detta kapitel stadgade grunder.

67 §.

Har genom förrättning eller dom enligt detta kapitel blivit bestämt angående rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, och varde sålunda berättigad eller förpliktad fastighet sammanlagd med annan fastighet eller delad, skall, intill dess annorledes i laga ordning bestämmas, rättigheten eller skyldigheten hänföras till den eller de nybildade fastigheterna.

Skedde nybildningen genom delning och utfördes dessförinnan väghållningsarbetet gemensamt för den ursprungliga fastigheten och för annan fastighet, skall arbetet fortfarande utföras gemensamt, och skall av den ursprungliga fastighetens andelstal på var och en av de nybildade fastigheterna anses belöpa så stor del, som svarar mot åsatt taxeringsvärde.

Stod den ursprungliga fastigheten efter vägdelening i ansvar för viss väglott, skall efter fastighetens delning väghållningsarbetet beträffande denna väglott utföras gemensamt för de nybildade fastigheterna. För sådant fall skall vad i detta kapitel är stadgat med avseende å gemensam väghållning, som genom förrättning eller dom föreskrivits, i tillämpliga delar lända till efterrättelse, och skola de nybildade fastigheternas taxeringsvärden vara bestämmande för skyldighetens fördelning dem emellan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Utan hinder av vad här ovan stadgats må ägare av någon av de nybildade fastigheterna så ock den, som jämlikt 5 § har att svara för dylik fastighet åvilande förpliktelse, som i denna paragraf avses, påkalla förrättning enligt 15 § med dem, som för de nybildade fastigheterna äga föra talan, för bestämmande enligt de i detta kapitel eljest stadgade grunder, huru ansvaret för den ursprungliga fastighetens förpliktelse skall fördelas mellan de nybildade fastigheterna. Vid sådan förrättning ingången förening mellan sakägarna vare icke gällande, med mindre den av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, prövas överensstämma med sistnämnda grunder. Befinnes vid förrättningen att någon av de nybildade fastigheterna icke har nytta av vägen och varder förty den ursprungliga fastighetens skyldighet fördelad endast mellan de övriga nybildade fastigheterna, förfalle därmed den sålunda från väghållningsskyldighet helt befriade fastighetens rätt att begagna vägen. Avskrift av handlingarna rörande förrättningen skall av förrättningsmannen inom den i 36 § föreskrivna tid för där avsett ändamål överlämnas till den, hos vilken övriga handlingar angående vägen skola, på sätt i samma lagrum sägs, hållas tillgängliga.

68 §.

Häftar fastighet jämlikt vad i detta kapitel stadgats i betalningsansvar för vägsamfällighets gäld och varder fastigheten sammanlagd med annan fastighet eller delad, övergår ansvaret å den eller de nybildade fastigheterna. Skedde nybildningen genom fastighetsdelning, skola de nybildade fastigheterna sinsemellan taga del i betalningsansvaret efter dem åsatta taxeringsvärden; uppkommer brist hos någon av dem, varde bristen efter nämnda beräkningsgrund fördelad mellan de övriga.

69 §.

Därest i fall, då enligt 67 eller 68 § taxeringsvärde skall vara bestämmande för nybildad fastighets andel i väghållningsskyldighet eller betalningsansvar, sådant värde icke åsatts fastigheten, äge länsstyrelsen på ansökan och efter verkställd utredning fastställa särskilt värde att intill dess taxering skett ligga till grund för beräkningen.

Om behörig länsstyrelse m. m.

70 §.

Behörig länsstyrelse i frågor enligt detta kapitel är, där annat ej följer av vad i 27 § stadgats, länsstyrelsen i det län där vägen, varom fråga är, eller största delen därav är belägen.

Över länsstyrelses beslut i ärenden, som i detta kapitel avses, må, där ej enligt vad ovan stadgats vid beslutet skall förbliva, klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den för ekonomimål i allmänhet stadgade ordning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3 KAP.

Vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse.

71 §.

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må länsstyrelsen förordna, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (*vägförening*) för väghållning i fråga om de vägar, som i den ordning nedan sägs förklarats skola anses såsom föreningens vägar; och skola i ty fall rörande dessa vägar, förutom vad i 1 kap. finnes föreskrivet, de nedan i detta kapitel meddelade särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.

Jämkning av de gränser för området, vilka angivas vid förordnandets meddelande, äge länsstyrelsen sedermera besluta, där sådant av ändrade förhållanden påkallas. Skulle, sedan vägförening bildats, länsstyrelsen finna, att behov av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel ej vidare föreligger, äge länsstyrelsen besluta, att föreningen skall upplösas.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande eller beslut enligt första eller andra stycket, skall länsstyrelsen låta vidtaga den förberedande utredning, som må anses erforderlig, samt i ärendet höra byggnadsnämnden, där fråga är om stad eller annan ort, där sådan nämnd finnes, ävensom bereda ägare och innehavare av fastigheter inom området tillfälle att å sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig i ärendet. Kungörelse om sammanträdet skall minst fjorton dagar förut uppläsas i kyrkan för vederbörande församling eller församlingar och införas i ortstidning. Kommun, inom vilken området i sin helhet eller till någon del är beläget, varde av länsstyrelsen kallad att genom ombud närvara vid sammanträdet. Därest fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, ingår eller skall ingå i vägföreningen, tillställe länsstyrelsen den myndighet särskild underrättelse om sammanträdet.

72 §.

Prövning, huruvida vad i detta kapitel stadgas rörande inom området belägen fastighet skall tillämpas å sådan byggnad eller anläggning, som i 1 § andra stycket sägs, skall verkställas av länsstyrelsen i samband med förordnande om vägförenings bildande samt eljest på ansökning av vägföreningen eller egendomens ägare. Den sistnämnde och, där frågan uppkommer sedan vägföreningen bildats, föreningen skola höras i ärendet.

I vägförening skall icke ingå fastighet, vars inom området belägna del utgöres av allenast kanal, järnväg, spårväg, väg eller gata, såframt ej till sådan anläggning hörer inom området belägen byggnads-, lastage- eller upplagsplats eller dylikt samt länsstyrelsen fördenskull i den ordning, som

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

i första stycket sägs, prövar fastigheten skola deltaga i föreningens väghållning.

73 §.

Vägförening har att ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om föreningens vägar samt handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål.

74 §.

För vägförening skola antagas stadgar och skall finnas styrelse. Föreningens beslutanderätt utövas av medlemmarna å sammanträde.

Stadgarna skola ange föreningens benämning, som skall innehålla ordet vägförening, föreningens ändamål under hänvisning till de beträffande föreningen meddelade beslut, den ort, där styrelsen skall hava sitt säte, huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet, huru revision av styrelsens förvaltning skall ske, tiden för räkenskapsavslutning, huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall hållas, sätt och tid för kallelse till sammanträde och sättet för andra meddelandens överbringande till delägarna ävensom vad i övrigt kan finnas nödigt.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som strider mot denna eller annan lags föreskrifter eller som kan anses äventyra sådan delägars rätt, för vilken skyldighet att ingå i föreningen framdeles kan inträda.

Stadgarna och beslut om ändring däri skola för att bli gällande granskas och fastställas av länsstyrelsen.

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där området i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av föreningen åtnjuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

Å föreningssammanträde må rösträtt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty nedan i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Beträffande styrelse och föreningssammanträde skola i övrigt stadgandena i 52, 54, 55, 56 och 57 §§ äga motsvarande tillämpning, därvid skall iakttagas att styrelseledamot, utsedd av länsstyrelsen, endast av densamma må skiljas från sitt uppdrag.

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äge han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola ingivas inom trettio dagar från beslutets dag,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

75 §.

Då förordnande enligt 71 § första stycket meddelats, har länsstyrelsen att kalla dem, som enligt 74 § äga utöva rösträtt för de i vägföreningen ingående fastigheterna, att å tid och plats, som länsstyrelsen bestämmer, sammanträda för antagande av stadgar för föreningen och val av styrelse. Kallelserna skola avsändas minst fjorton dagar före sammanträdet.

76 §.

De i vägförening ingående fastigheterna skola, där ej nedan annorledes stadgas, bidra till föreningens utgifter i förhållande till fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden; och äge i ty fall, om sådant värde ej åsatts fastighet, länsstyrelsen på ansökan och efter verkställd utredning bestämma särskilt värde att, intill dess taxering skett, ligga till grund för beräkningen av fastighetens andelstal.

Skulle länsstyrelsen i visst fall finna att, med hänsyn till fastigheternas nytta av vägarna samt fastigheternas förmåga att bära kostnader för väghållningen, den i första stycket angivna allmänna grunden för delaktigheten måste medföra mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan än viss annan sådan grund, äge länsstyrelsen, sedan tillfälle beretts vägföreningens medlemmar att yttra sig i ärendet, fastställa sistnämnda grund att tillämpas i stället för taxeringsvärdena. Vid bedömande av lämplighetsfrågan skall iakttagas bland annat, att reglerna för delaktigheten skola vara av beskaffenhet att kunna utan avsevärd svårighet omedelbart tillämpas av vägföreningen även under växlande förhållanden med avseende å fastighetsindelningen och bebyggelsen inom området.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, såsom att viss i föreningen ingående fastighet till betydande del av ägoviddens faller utom föreningens område eller eljest drager jämförelsevis ringa nytta av den väghållning, föreningen har att ombesörja, eller att den för fastighetens räkning å föreningens vägar bedrivna trafiken i särskilt hög grad föranleder ökning av väghållningskostnaderna, må länsstyrelsen på ansökan åsätta fastigheten visst lägre eller högre andelstal än vad som skulle följa av den allmänna grund för delaktigheten, som i första stycket stadgas eller med stöd av bestämmelserna i andra stycket fastställts att gälla beträffande föreningen.

Verkställes inom området från fastighet avstyckning av ett flertal lägenheter till försäljning, må länsstyrelsen på ansökan efter ty skäligt prövas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

förordna att denna fastighet så ock annan i föreningen ingående fastighet, som har samme ägare, skola i fråga om kostnaderna för byggande av viss eller vissa av föreningens vägar deltaga efter visst högre andelstal än det, som för sagda fastighets eller fastigheters delaktighet i övrigt är gällande. I fall, som i detta stycke avses, må länsstyrelsen föreskriva att i vägbyggnadskostnad skall inräknas jämväl ersättning enligt 87 §.

Ansökning, som i denna paragraf sägs, må göras antingen av vägföreningen eller av den, som å föreningssammanträde äger föra talan för fastighet, vars särskilda andelstal är i fråga. Tillfälle skall beredas fastighetens ägare och innehavare så ock föreningen att yttra sig över ansökningen, i den mån de ej själva framställt eller biträtt densamma.

Beslut, som med stöd av stadgandena i denna paragraf meddelats, äge länsstyrelsen i enahanda ordning upphäva eller ändra, såframt de förhållanden, som legat till grund för beslutet, undergått ändring.

77 §.

Vägförenings medelsbehov skall, där det icke fylles genom andra inkomster, täckas genom uttaxering å föreningens medlemmar av bidrag i penningar.

Beträffande uttaxering skall vad i 63 § första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Förmenar medlem av vägföreningen, att verkställd uttaxering eller fördelning å medlemmarna av uttaxerat belopp ej är med lag överensstämmande, äge han hos länsstyrelsen söka rättelse i den gjorda debiteringen genom besvär, som jämte styrkt avskrift av debiteringslängden skola ingivas inom trettio dagar efter det sammanträde, å vilket längden varit framlagd för granskning, klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa. Ändå att besvär sålunda anförts, skall å tid, som av föreningens styrelse bestämts, uttaxerat bidrag inbetalas, vid äventyr att, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.

78 §.

För vägförenings förbindelser svare de i föreningen ingående fastigheterna efter de andelstal, som äro gällande i fråga om väghållningsskyldigheten. Uppkommer brist hos någon av de ansvariga fastigheterna, vare bristen fördelad mellan de övriga av dem efter nyssnämnda beräkningsgrund.

Betalningsansvar, som enligt vad nu sagts åvilar fastighet, må göras gällande endast av vägföreningen, och har förty fordringsägaren att för betalning söka denna.

Är gälden klar och förfallen, skall styrelsen vid äventyr, som i 62 § sägs, utan dröjsmål uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. För tackning av gäld, som under visst år uppkommit annorledes än genom sådan upplåning av medel, varom i 81 § förmäles, har styrelsen att, om gälden ej genast infrias, av inkomsterna under

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

året avsätta det belopp, som kan beräknas åtgå till gäldens betalning. Sålunda avsatta medel må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

Har länsstyrelsen förordnat, att föreningen skall upplösas, vare lag som i 64 § sägs.

79 §.

För varje år skall vägförening upprätta utgifts- och inkomststat. Förslag därtill skall av styrelsen uppgöras och framläggas för granskning och fastställelse å föreningssammanträde.

Där, med stöd av vad i 76 § fjärde stycket sägs, bestämts att särskilda andelstal skola gälla i fråga om vissa utgifter, äge vad i 61 § andra stycket är föreskrivet motsvarande tillämpning.

80 §.

Vägförenings medlemmar skola årligen, var efter sitt andelstal, tillskjuta nödigt förlag samt, om förlaget ej förslår till täckande av årets utgifter, fylla bristen.

81 §.

Där vägförenings utgifter för vägbyggnad, för gäldande av ersättning enligt 87 § eller för annat ändamål, som ej är att hänföra endast till vägunderhållet, vinterväghållningen eller förvaltningen under året, beräknas bliva så betydande att de skäligen böra fördelas å flera år, må föreningen efter länsstyrelsens medgivande för täckning av viss del av dessa utgifter upptaga lån att återgäldas genom årliga amorteringar under flera, högst tio, år enligt viss av länsstyrelsen godkänd plan.

82 §.

Till vägförenings vägar, varom i 71 § förmäles, skola efter prövning, som nedan sägs, hänföras erforderliga vägar för utfart från området eller för samfärdseln mellan olika delar av detsamma; dock icke

- 1) väg, som ej kan anses lämplig för områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande, eller
- 2) väg, som är till nytta endast för en ringa del av området, eller
- 3) väg, som icke är av synnerlig vikt för området och ej kan anläggas eller upplåtas till begagnande för de i föreningen ingående fastigheterna utan märkligt men för fastighet, vartill vägmarken eller vägen hör.

Vad ovan under 1) sagts utgöre icke hinder för att till föreningens vägar tills vidare hänföra väg, som är iståndsatt för begagnande och beräknas kunna under avsevärd tid vidmakthållas utan att därigenom områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande försvåras.

83 §.

Vad rörande skyldighet att hålla väg eller rätt att begagna väg blivit genom förrättning, dom eller avtal bestämt utgöre icke hinder att hänföra vägen till föreningens vägar; och skall, där så sker, i stället för de äldre bestämmelserna tillämpas vad beträffande sådana vägar finnes i detta kapitel föreskrivet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

84 §.

Då stadgar för vägförening fastställts och styrelse blivit utsedd, skall länsstyrelsen till avgörande företaga frågan vilka vägar som skola förklaras vara föreningens. Har i samband med den i 71 § omnämnda utredningen eller eljest upprättats förslag härutinnan, skall länsstyrelsen över förslaget höra vägföreningen. Vid behov äge länsstyrelsen förordna sakkunnig person att i samråd med föreningen upprätta dylikt förslag. I förslaget skall intagas noggrann uppgift å de fastigheter, vilka de föreslagna vägarna tillhöra eller å vilkas mark de skulle anläggas, ävensom å vederbörande ägares och innehavares namn och hemvist.

Länsstyrelsen skall granska förslaget samt låta verkställa de besiktningar och undersökningar i övrigt, som finnas erforderliga. Därefter skall länsstyrelsen till envar ägare och innehavare av de i vägföreningen ingående fastigheterna och av övriga fastigheter, vilka saken kan angå, sända kallelse till sammanträde för överläggning i ärendet inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar.

Sedan dylikt sammanträde hållits och den ytterligare utredning, länsstyrelsen finner nödig, förebragts, skall länsstyrelsen med ledning av bestämmelserna i 82 och 83 §§ fastställa vilka vägar, som skola vara föreningens, samt beträffande varje sådan väg angiva dess läge, sträckning och bredd ävensom meddela de föreskrifter i övrigt rörande vägarnas beskaffenhet den tid mark är bar och vintertiden, vilka med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten må anses påkallade. Länsstyrelsen bestämme ock i vad mån och på vilka villkor grind eller led må finnas å dylik väg.

Föreningens vägar skola utmärkas å karta.

85 §.

Finner länsstyrelsen ändrade förhållanden därtill föranleda, skall länsstyrelsen, efter vederbörlig utredning och sedan tillfälle beretts vägföreningen och annan, som saken rör, att yttra sig i ärendet, förordna, att väg, som förut icke hänförts till föreningens vägar, skall såsom sådan väg av föreningen byggas eller till väghållning övertagas eller att väg, som är föreningens, icke vidare skall såsom sådan anses, så ock vidtaga ändring av vad eljest tidigare jämlikt 84 § tredje stycket beslutits.

86 §.

Där i ärende, som i 84 och 85 §§ avses, fråga är om väg i stad eller annan ort, där byggnadsnämnd finnes, samt frågan kan äga betydelse för bebyggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt, i viktigare fall, vederbörande stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd.

87 §.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen.

Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning av föreningen jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningens bestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen.

Kan överenskommelse i ersättningsfrågan icke träffas, skall föreningen genom stämning hänskjuta tvisten till domstols prövning.

Målet anhängiggöres vid ägodelningsrätten i den ort, där vägen eller största delen av densamma är belägen. Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar vad om jorddelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat.

Den, som fordrar ersättning, stånde jämväl öppet att få frågan prövad enligt vad ovan sagts, såframt ej föreningen åtnjuter anstånd, som i 88 § omförmäles, med vägens byggande eller övertagande till väghållning enligt beslut, som meddelats innan ersättningskravet genom stämning väckes.

Vägföreningen vare pliktig vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, där ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

På begäran av vägföreningen bestämme ägodelningsrätten, så snart ske kan efter det målet där anhängiggjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin skyldighet att gälda ersättning enligt första stycket.

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken eller vägen i anspråk för avsett ändamål.

Skall väg byggas så att den *korsar* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

Skall väg byggas så att den *korsar* eller *eljest berör* allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

88 §.

Underlåter vägförening att vederbörligen bygga eller underhålla någon av föreningens vägar eller fullgöra vinterväghållning därå, må länsstyrelsen, där densamma finner det med hänsyn till ortsförhållandena påkallat, så ock på begäran av ägare eller innehavare av fastighet, som icke ingår i föreningen men förvärvat rätt att begagna vägen, förelägga föreningen viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola hava företagits vid äventyr, att åtgärderna varda verkställda genom länsstyrelsens försorg på föreningens bekostnad.

Där i fall, som i första stycket avses, på föreningen ankommande åtgärd, varav rätten att tillträda vägmarken eller vägen är beroende, icke vidtagits av föreningen, må länsstyrelsen förelägga densamma viss tid härför samt, om

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

den tid försittes, förordna den av länsstyrelsen utsedde ledamoten i föreningens styrelse eller annan syssloman att för föreningen vidtaga nämnda åtgärd och att i styrelsens ställe hos föreningsmedlemmarna uttaga härför erforderliga bidrag. Syssloman njute av föreningen arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

På framställning av vägföreningen äge länsstyrelsen medgiva föreningen anstånd tills vidare eller under viss tid med vägs byggande eller övertagande till väghållning. Beviljat anstånd må länsstyrelsen återkalla närhelst skäl därtill äro.

89 §.

Rätt att begagna vägförenings väg, som föreningen anlagt eller övertagit till väghållning, tillkomme förutom envar av föreningens medlemmar jämväl annan fastighet, för vilken vägen är till nytta; men åligge det denna fastighet att årligen till föreningen erlägga avgift för vägens begagnande för fastighetens räkning, och må rättigheten icke under något år tagas i bruk, innan avgiften för samma år blivit gulden.

Kan med föreningen ej träffas överenskommelse om fastighetens rätt att begagna vägen eller rörande beloppet av den årliga avgiften, må tvisten efter stämning hänskjutas till ägodelningsrättens avgörande; och gälle i ty fall vad i 87 § fjärde stycket är stadgat. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som på frågan i synnerlig mån inverka.

90 §.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor och i den ordning, som i 2 kap. omförmäles, dylik rätt för föreningen upplåtas. Rörande ersättningen för upplåtelsen och annat intrång, som därav föranledes, gälle i tillämpliga delar vad i 43—45 §§ finnes för motsvarande fall föreskrivet.

91 §.

Då länsstyrelsen meddelat beslut, som i 71 § andra stycket, 72 § eller 76 § första och andra styckena avses, eller varigenom fastighet åsatts sådant särskilt andelstal, som i 76 § sägs, eller meddelat beslut enligt 84 § tredje stycket, 85 § eller 88 §, skall beslutet delgivas vägföreningen, vars styrelse har att om beslutet skyndsamt underrätta föreningens medlemmar i den ordning, som härför är i stadgarna bestämd. Länsstyrelsen besörje ock att beslutet i vederbörliga delar delgives envar ägare och brukare av sådan i föreningen icke ingående fastighet, vilken beslutet angår.

Kungörelse om förordnande om vägförenings bildande och av beslut, som i 71 § andra stycket avses, skall genom länsstyrelsens försorg införas i länskungörelserna och ortstidning.

Uppgift å vilka vägar, som hänförts till föreningens vägar, skall, när beslut i frågan meddelats ävensom när sådant beslut ändrats, genom länsstyrelsens försorg, på sätt länsstyrelsen finner lämpligt, allmänt kungöras i orten.

Kopia av karta över föreningens vägar samt avskrift av besluten rörande

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

desamma skola av länsstyrelsen överlämnas till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket stadsplanelagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle, som nyss nämnts, vare kartkopian och avskrift av besluten tillställda både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

92 §.

Äro för fullgörande av de uppgifter, som enligt detta kapitel ankomma på länsstyrelsen, särskilda undersökningar eller utredningar erforderliga, må länsstyrelsen därtill vid behov anlita sakkunnigt biträde.

Finner länsstyrelsen att fråga, som enligt detta kapitel väckts genom ansökan av annan än vägförening, icke kan avgöras utan sådan utredning, vartill sakkunnigt biträde måste anlitas, och är ej anledning att företaga utredningen oavsett ansökningen, berede länsstyrelsen sökanden tillfälle att inom viss tid yttra sig, huruvida han, änskönt ersättningsskyldighet efter ty nedan sägs kan för honom uppkomma, vill vidbliva ansökningen. Har han ej inom den bestämda tiden eller sedermera, innan kostnad för arvode åt biträdet uppstått, återkallat sin ansökan, äge länsstyrelsen, därest vid den slutliga handläggningen av ärendet så prövas skäligt, förplikta sökanden att återgälda länsstyrelsen nämnda kostnad eller viss del därav. Länsstyrelsen må ock, innan biträdet anlitas, avfordra sökanden säkerhet för samma kostnad.

Skall ej sökande, efter ty nu är sagt, slutligen vidkännas utgifter för sakkunnigt biträde, som i denna paragraf avses, eller har länsstyrelsen haft utgift för arvode åt sakkunnig, som i 84 § omförmäles, har vägföreningen att ersätta samma utgifter.

93 §.

Rörande klagan över länsstyrelses beslut i ärende, som i detta kapitel avses, gälle vad om ekonomimål i allmänhet finnes föreskrivet, dock att de till Konungen ställda besvären skola jämte styrkt avskrift därav inlämnas till länsstyrelsen, som har att, efter infordrande av vederbörandes förklaring, där sådant anses böra äga rum, insända huvudskriften av besvärshandlingarna jämte eget utlåtande till Konungen.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1940.

Genom denna lag upphäves, med de begränsningar som nedan stadgas, lagen den 29 juni 1926 (nr 352) om enskilda vägar.

Ändå att förrättningsförfarande enligt sistnämnda lag inletts före nya lagens ikraftträdande, skall, med iakttagande av vad nedan i femte stycket sägs, nya lagen tillämpas å ärendets prövning och fortsatta handläggning, såframt ej förrättningen blivit före nämnda tidpunkt förklarad avslutad, i vilket fall äldre lag skall bliva tillämplig å åtgärd, som därefter företages.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Är rättighet eller skyldighet med avseende å väg genom förrättning, dom eller eljest bestämd enligt äldre lag, skall, där annat ej följer av 83 § i nya lagen eller av vad nedan föreskrives, beträffande det sålunda uppkomna rättsförhållandet fortfarande tillämpas vad därom vid tiden för nya lagens ikraftträdande finnes stadgat.

Har fastighet, vars väghållningsskyldighet bestämts i enlighet med äldre lag, blivit delad, skall fråga, som avses i 38 § fjärde stycket i lagen den 29 juni 1926, där ej förrättning för frågans prövning förklarats avslutad före nya lagens ikraftträdande, därefter handläggas i den i nya lagen stadgade ordning, men vare frågan bedömd enligt den äldre lagen, och skall förty väghållningsskyldighet, som i ärendet åläggas nybildad fastighet, anses grundad å sistnämnda lag.

Vad i nya lagen stadgas angående rättigheter och skyldigheter, som avses i 13 och 14 §§, så ock bestämmelserna i 41 § skola äga motsvarande tillämpning i fall, då rätt till väg eller skyldighet att hålla väg bestämts genom förrättning eller dom enligt lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet eller nämnda lag av den 29 juni 1926.

Där skyldighet att underhålla väg eller fullgöra vinterväghållning därå blivit bestämd genom vägdelning enligt äldre lag, skola med avseende å verkställigheten nya lagens bestämmelser i 48, 49 och 70 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att där enligt 39 § i lagen den 29 juni 1926 syn ägt rum eller brist å försumlig väghållares väglott botats av annan väglottshavare, vad i samma lag stadgas om rätt att efter synen erhålla utmätning eller att njuta betalning för det för bristens botande utförda arbetet fortfarande skall lända till efterrättelse.

Den äldre lagens stadgande därom att åt förening om vägunderhåll, vilken träffats annorledes än vid förrättning, må förlänas särskilda rättsverkningar genom föreningens intagning i dombok äge icke tillämpning, med mindre sådan åtgärd vidtagits före nya lagens ikraftträdande, ändå att föreningen ingåtts dessförinnan.

Stadgandet i femte stycket av övergångsbestämmelserna till lagen den 29 juni 1926 skall efter nya lagens ikraftträdande icke vidare äga tillämpning.

Har rätt till väg eller skyldighet att hålla väg blivit bestämd i enlighet med äldre lag, äge envar sakägare påkalla förrättning enligt nya lagen för prövning av frågan, huruvida de sålunda meddelade bestämmelserna må fastställas att för framtiden gälla såsom meddelade enligt denna lag. Sådan fastställelse må ej ske, därest vad bestämmelserna innehålla är av beskaffenhet att förening mellan sakägarna av enahanda innehåll jämlikt stadgandena i 34 § i nya lagen icke kunnat godkännas. Ej heller må vid förrättningen ändring ske i vad tidigare bestämts, med mindre det begäres av samtliga sakägarna eller av sakägare, vilken enligt lag, som jämlikt vad ovan sagts skall vara tillämplig å rättsförhållandet, äger påkalla frågans återupptagande.

Där i fall, då nya lagen skall tillämpas, enligt äldre lag ansvaret för fullgörande av fastighets väghållningsskyldighet skolat åvila annan än den, som

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

enligt nya lagen har att bära nämnda ansvar, samt rättsförhållandet mellan dem är grundat på avtal, som slutits innan nya lagen trätt i kraft, svare, där ej annat avtalats, den förre gentemot den senare för fullgörandet av väghållningsskyldigheten.

---

2) Lag

om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar.

Härigenom förordnas som följer:

[Enhanda förmånsrätt, som enligt 17 kap. 6 § handelsbalken tillkommer enskild ränteägare för avgäld av fast egendom, njute sådan vägsamfällighet eller vägförening, som bildats jämlikt 2 eller 3 kap. i lagen den ..... 1939 om enskilda vägar, för oguldet, i laga ordning å fast egendom uttaxerat bidrag till samfällighetens eller föreningens utgifter, dock ej där betalningsskyldigheten jämlikt 5 § tredje stycket nämnda lag åvilar annan än fastighetens ägare, ej heller där beloppet stått oguldet längre tid än ett år efter förfallodagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

---

3) Lag

om ändrad lydelse av 2 kap. 23 och 27 §§ lagen den 14 juni 1907
(nr 36 sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 23 och 27 §§ lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom¹ skola erhålla följande ändrade lydelse:

23 §.

Jordägaren ansvare — — — samt vägs katt.

Arrendatorn svare ock för fullgörandet av jordägaren jämlikt lagen om enskilda vägar åliggande vägunderhålls- och vinterväghållningsskyldighet.

27 §.

[Hava till följd av — — — stycket stadgas.

Har för de vid skifte fastigheten tillagda ägor jordägaren fått utgiva ersättning för odling eller bättre hävd, men vill ej arrendatorn för den ökade

---

¹ Ändrad lydelse av 23 §, se SFS 1928: 407.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

avkomst och nytta, som för honom uppkommer, vidkännas skälig förhöjning i arrendeavgiften, vare jordägaren öppet att frånträda avtalet; uppsäga dock avtalet inom ett år efter det tillträde av ägototterna skett, eller vare sin rätt därtill förlustig. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där jordägaren fått vidkännas kostnad för dikning eller annan avledning av vatten eller för byggande av enskild väg; skolande den tid, inom vilken uppsägning skall ske, räknas från det företaget fullbordades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

---

4) **L a g**

om ändrad lydelse av 19 kap. 24 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Häri genom förordnas, att 19 kap. 24 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller eljest för belopp, varför säkerhet på annan grund än inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken åtnjutes, och utgör det avstyckade området ensamt eller tillsammans med vad redan må vara från fastigheten avsköndrat eller avstyckat mera än en femtedel av fastighetens ägovidd, skall i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsköndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning, dock att beträffande ansvar för åliggande jämlikt lagen om enskilda vägar gälla vad därom finnes särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

---

5) **L a g**

om ändrad lydelse av 5 kap. 16 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Häri genom förordnas, att 5 kap. 16 §¹ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skall erhålla följande ändrade lydelse:

¹ Ändrad lydelse, se SFS 1921: 199.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, eller eljest för belopp, varför säkerhet på annan grund än inteckning åtnjutes, skall, där annat ej följer av vad som finnes i lagen om enskilda vägar föreskrivet, i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsöndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning, dock ej där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samme ägares hand.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

Stockholm den 23 maj 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Tjällgren, Gabrielsson, Hansson, Anderberg* och *Gottfrid Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Carlström, Andersson* i Tungelsta, *Ericsson* i Sörsjön, *Persson* i Grytterud, *Gustafson* i Dädesjö och *Pettersson* i Dahl.
